

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1953

ANDRA KAMMAREN

Nr 28

11 november.

Debatter m. m.

Onsdagen den 11 november.

	Sid.
Svar på fråga av herr Sjölin ang. anledningen till att järnvägs- tåget Londonpilen numera icke gör uppehåll i Herrljunga	4
Svar på interpellation av herr Gustafsson i Stockholm ang. den stat- liga priskontrollen	6
Krigssjukvårdslag	34
Interpellation av fru Sjöstrand ang. byggnadsbidrag till blivande en- hetsskolor	36

Samtliga avgjorda ärenden.

Andra lagutskottets utlåtande nr 37 ang. krigssjukvårdslag	34
Tredje lagutskottets utlåtande nr 30, om ändring av 17 kap. 9 § handels- balken och 11 kap. 2 § jordabalken	35

Lördagen den 7 november.

Kl. 2 em.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens andra kammare, Stockholm.

Med hänvisning till bifogade läkareintyg anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under sjukdomstiden. Jag blev påkörd av m.-c.

Storbol, Rånäs, 5/11 -53.

Högaktningsfullt
Hj. Åhman.

Härvid var fogat detta läkarintyg:

Att hemmansägare Frans Hjalmar Åhman, f. d. 3.12.92, Storbol, Rånäs, på grund av benbrott f. n. vistas å sjukhus och sannolikt ej på minst 3 månader kan delta i riksdagsarbetet intygas.

Norrtälje 5.11.53.

Per Ericson,
leg. läk.

Kammaren beviljade herr Åhman ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 5 innevarande november tills vidare.

§ 2.

Föredrogs följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagens andra kammare.

Med anmälan att ledamoten av riksdagens andra kammare *Adolf Valentin Wallentheim*, som den 27 maj 1953 utsetts till ledamot i styrelsen över riksdagsbiblioteket för tiden från valet, till dess nytt val under år 1957 försiggått, avlidit den 23 augusti 1953, får styrelsen hemställa, att val av ny ledamot

i styrelsen för den tid, som för den avlidne återstått, måtte jämlikt § 4 stadgarna för riksdagsbiblioteket anställas.

Stockholm den 6 november 1953.

Å styrelsens för riksdagsbiblioteket vägnar:

*Georg André*n

Erik Winge.

Kammaren beslöt i anledning härav, att val av en ledamot i styrelsen över riksdagsbiblioteket i herr Wallentheims ställe skulle företagas, och uppdrog verkställigheten härav åt de vid detta riksmöte av kamrarna redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende av riksdagens fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte deras suppleanter.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

andra lagutskottets utlåtande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag); och

tredje lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner dels om ändring av 17 kap. 9 § handelsbalken, dels ock med förslag till lag om ändring av 11 kap. 2 § första stycket jordabalken.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.03 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 10 november.

Kl. 4 em.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice talmannen, varjämte på grund av förfall för sekreteraren undertecknad, jämlikt herr förste vice talmannens förordnande, tjänstgjorde vid protokollet.

§ 1.

Justerades protokollen för den 3 och den 4 innevarande november.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter andra lagutskottets utlåtande nr 37 och tredje lagutskottets utlåtande nr 30.

§ 3.

Anmäldes, att bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan anmält, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående fortsatt utgivning av snabbprotokoll från riksdagsdebatterna m. m.

Denna anmälan bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 4.02 em.

In fidem
Per Bergsten

Onsdagen den 11 november.

Kl. 2 em.

§ 1.

Svar på fråga ang. anledningen till att järnvägståget Londonpilen numera icke gör uppehåll i Herrljunga.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON, som yttrade: Herr talman! Herr Sjölin har frågat mig om jag vill meddela av vilken anledning järnvägsstyrelsen icke numera låter det tåg från Stockholm, som kallas Londonpilen, göra uppehåll i Herrljunga.

Som svar härpå vill jag lämna följande från järnvägsstyrelsen inhämtade uppgifter.

Londonpilen, som avgår från Stock-

holm kl. 12.20, har som främsta uppgift att skapa en snabb förbindelse med Göteborg och englandsbåtarna för de långväga resenärerna och då inte minst för de resande, som på morgonen kommer till Stockholm från Helsingfors och Åbo. Genom tidtabellsändringen den 10 juni i år gavs detta tåg en kortare gångtid bl. a. för att få en tidsmarginal som möjliggjorde att direkta vagnar kunde växlas från Göteborgs central till båtarnas tilläggsplats, den s. k. Londonkajen. Detta arrangemang gjorde det dock nödvändigt att slopa vissa uppehåll, bl. a. i Herrljunga.

Härefter anförde:

Herr SJÖLIN (fp): Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsminis-

Svar på fråga ang. anledningen till att järnvägståget Londonpilen numera icke gör uppehåll i Herrljunga.

tern för svaret. Man kan säga att det är ett enkelt svar på en enkel fråga, men man kan samtidigt fråga sig om inte järnvägsstyrelsen drivit förenklingen väl långt. Resonemanget tycks mig förutsätta, att med detta tåg följde i huvudsak englandsresenärer, men det är inte alls fallet. I själva verket är det mycket litet englandsresenärer som kommer med detta tåg. Först och främst går inte englandsbåtarna varje dag. På sommaren går de tre, andra tider två och på vintern bara en gång i veckan. I själva verket är det knappt 30 procent av tågen som har kontakt med någon englandsbåt. Dessutom är englandsresenärernas antal mycket litet, nu på vintern bara 25 à 50 stycken och på sommaren 100 à 150. På ett tåg, som omfattar kanske dussinets vagnar, kommer englandsresenärerna att få plats i högst två vagnar. Detta endast sagt som belägg för min uppfattning, att man också måste ta hänsyn till andra resenärer än englandsresenärerna.

Nu sägs det i svaret, att denna omläggning av förbindelserna har nödvändiggjort att vissa uppehåll strukits. I själva verket är inte heller detta riktigt sant, ty det har inte varit nödvändigt. Det är nämligen så att de resenärer, som annars skulle byta i Herrljunga, tvingas att byta i Falköping, och där är uppehållet inte mindre än sex minuter. Detta uppehåll ginge mycket väl att dela upp, så att Herrljunga finge tre minuter och Falköping tre minuter.

När man går av i Falköping och väntar på att Londonpilen skall försvinna, händer det den sista halvtiden knappast någonting, utan man bara väntar. De tre minuter kunde användas bättre för ett uppehåll i Herrljunga.

Om järnvägsstyrelsen skulle använda, att tre minuters uppehåll är för litet, är jag genast villig att ge den en minut till. Det är nämligen på det sättet, att det tåg som kallas Londonpilen rör sig i själva verket inte alls med någon pi-

lens hastighet. Mellan Alingsås och Göteborg t. ex. har detta tåg två minuters längre gångtid än något av de andra snälltågen. Där finns genast två minuter, som vi kunde reservera för Falköping och Herrljunga för att få ett uppehåll i Herrljunga. Jag kan berätta att det finns till och med ett persontåg mellan Alingsås och Göteborg, som endast tar 37 minuter mot Londonpilens 39 minuter. Det är inga som helst svårigheter att arrangera det uppehåll, som borde finnas i Herrljunga.

Jag vill slå fast att det är inte riktigt när järnvägsstyrelsen säger, att det var nödvändigt att slopa uppehållet i Herrljunga. Det är tvärtom. Men därtill kommer också en annan sak. Vad innebär detta byte i Falköping som vi tvingas göra, vi som annars byter i Herrljunga? Först och främst innebär det att vi skall gå av tåget och vänta i 18 minuter på ett nytt tåg. Det tåg som vi väntar på skall nämligen gå in på samma spår som det Londonpilen har stått på. Vidare skall allt resgods bildligt talat kastas ut, och så skall det stuvvas in i ett annat tåg. När detta tåg sedan kommer till Herrljunga, skall resgodset på nytt lastas av och återigen stuvvas in i ett nytt tåg. Detta måste jag beteckna som synnerligen irrationella åtgärder. Men det är inte nog med detta, utan därtill kommer också att man skall sätta in ett extra tåg mellan Herrljunga och Falköping för att ta hand om de resande, som nu tvingas gå av i Falköping. Detta ökar det irrationella momentet.

Jag hoppas att järnvägsstyrelsen skall vara villig att ta saken under övervägande, så att det, såsom alltid tidigare varit fallet, kommer att göras uppehåll i Herrljunga. Det är inte få resande som nu tvingas att byta i Falköping. Då jag under den senaste tiden vid två tillfällen varit med tåget, har det den ena gången varit 65 sådana resande och den andra gången 100. Enligt vad jag hört

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

var det emellertid vid ett föregående tillfälle 200 resande, som fick byta i Falköping. Det finns såvitt jag förstår inte den ringaste grund för ett sådant arrangemang. Jag tvingas att säga, att om SJ på det sättet vidtager åtgärder i rationaliseringssyfte, är det inte underligt, att bärigheten kommer att svikta när det gäller SJ:s ekonomi.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON: Herr talman! Herr Sjölin glömde bort, att det inte bara är uppehållet i Herrljunga som slopats. Det gäller också uppehållen för detta tåg i Flen, Töreboda och Stenstorp. För de resenärer, som skall resa till Borås eller till Uddevalla över Herrljunga, har ju inte någon försämring av restiden inträffat. För dem som skall till Borås finns det i persontåget en direkt vagn i Falköping, som för dem över Herrljunga till Borås. De får göra ett byte, men det hade de fått göra, även om snälltåget gjort uppehåll i Herrljunga. För resenärer på uddevallabanan är det tyvärr två byten, ett i Falköping och ett i Herrljunga, men det är anknytning till samma tåg som tidigare, och någon tidsförlust gör inte vederbörande. Det tycker jag man skall uppmärksamma i detta sammanhang.

Londonpilen har ett speciellt ändamål, och det går ju mellan Stockholm och Göteborg många flera snälltåg, som gör uppehåll i Herrljunga. Londonpilens speciella uppgift är att förbättra kommunikationerna för resenärerna med englandsbåtarna, vilket har nödvändiggjort slopande av ovannämnda uppehåll. Herr Sjölin vet mycket väl, att ju fler uppehåll man gör utefter banan, ju större risker är det för förseningar, och dessa förseningar sprider sig sedan över hela järnvägsnätet. Jag kan inte finna, att SJ vid tågtidtabellens uppgörande för detta speciella tåg på något sätt har handlat oriktigt.

Herr SJÖLIN (fp): Herr talman! Jag är beredd att ge allt erkännande åt

järnvägsstyrelsen och åt dess ambitioner att skapa snabba förbindelser för englandsresenärerna. Men när detta kan ske utan att man träder övriga resenärers berättigade intressen för nära, tycker jag, att järnvägsstyrelsen skall beakta dessa intressen. Jag har i mitt förra anförande visat, att detta är möjligt. Att i detta sammanhang tala om Stenstorp, Flen och Töreboda tycker jag är litet sökt. Det kommer nämligen inte tillnärmelsevis så många resande till dessa stationer som till Herrljunga. Jag hoppas ännu en gång, att det måtte visa sig vara möjligt för järnvägsstyrelsen att ta frågan under förnyat övervägande. Jag ber att få betona, att det är två särskilda aspekter på denna fråga, dels de resandes bekvämlighet, dels SJ:s rationaliseringssträvanden. Att rationalisera på det sätt, som SJ här gjort, är ju fullständigt bakvänt. Det måste jag fasthålla vid.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON: Herr talman! Jag tror att järnvägsstyrelsen har bättre möjlighet att bedöma dessa saker än herr Sjölin.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON, erhöll på begäran ordet för att besvara herr Gustafssons i Stockholm interpellation angående den statliga priskontrollen.

Svaret, som före sammanträdet i stencilerad form tillställts kammarens ledamöter, upplästes nu av herr statsrådet Ericsson.

Det inom kammaren utdelade svaret var av följande lydelse:

Herr talman! Herr Gustafsson i Stockholm har i en interpellation frågat mig, om jag anser att den ekonomiska situa-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

tionen i vårt land nu nått en sådan stabilitet, att en försvagning av den statliga priskontrollens resurser utan risk kan genomföras. Han har vidare velat veta, vilka åtgärder jag tänker vidtaga för att tillförsäkra konsumenterna en skäligen andel av de prissänkningar som ett lägre kostnadsläge ger utrymme för.

Med anledning härav vill jag till att börja med lämna en kort redogörelse för hur priskontrollen f. n. bedrivs och för några av de anordningar som i övrigt finns för att genom åtgärder från det allmännas sida påverka prisbildningen.

I och med att varutillgången inom landet förbättrats har den statliga priskontrollen sedan en tid tillbaka efter hand inskränkts. Den direkta priskontrollen har kunnat slopas på stora områden och priskontrollnämndens verksamhet har i ökad omfattning kunnat inriktas på prisövervakning. Denna förändring i priskontrollens struktur har kommit till uttryck i de nya direktiv för den prisreglerande verksamheten som, efter att ha förelagts riksdagen, utfärdades i juni i år. Ett av de grundläggande dragen i dessa direktiv är dessutom att med hänsyn till den förändrade prissituationen ökad vikt fästes vid angelägenheten av att åstadkomma prissänkningar. I samband med att priskontrollnämndens verksamhet sålunda ändrats har en nedskärning av nämnden genomförts. Nämnden har f. n. knappt 90 befattningshavare; från senaste årsskiftet har minskningen utgjort omkring 20 befattningshavare. Ytterligare minskning förutses komma att ske under innevarande budgetår med ett par tiotal befattningshavare.

Jag vill i detta sammanhang även erinra om de åtgärder som vid årets riksdag beslutats rörande motverkande av konkurrensbegränsningar inom näringslivet. Från och med årsskiftet kommer att inrättas ett näringsfrihetsråd och en ombudsman för näringsfrihetsfrågor med uppgift att övervaka

tillämpningen av den nya lagstiftningen mot konkurrensbegränsningar. Vidare har genomförts en betydande förstärkning av kommerskollegii monopolutredningsbyrå i syfte att byrån skall kunna bedriva den relativt omfattande utredningsverksamhet, som den nya lagstiftningen förutser.

Vad beträffar gränsdragningen mellan priskontrollen och den nya lagstiftningen mot konkurrensbegränsningar har i den proposition till årets riksdag (nr 192), som avsåg förlängning av prisregleringslagen, bl. a. framhållits, att ansvaret för åtgärder med syfte att hindra missbruk eller skadliga verkningar av konkurrensbegränsning inom näringslivet i fortsättningen främst skall åvila — förutom kommerskollegium med dess monopolutredningsbyrå — näringsfrihetsrådet och ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor. Den prisreglerande myndighetens befattning med övervakning av konkurrensbegränsningar skall i motsvarande mån inskränkas. Så länge förordnande enligt prisregleringslagen ges förutsätts emellertid, att den prisreglerande myndigheten även efter den nya lagstiftningens ikraftträdande kan komma att pröva priser och marginaler på områden, där konkurrensbegränsning är för handen. Givetvis skall därvid samarbete ske mellan den prisreglerande myndigheten å ena sidan samt näringsfrihetsrådet och ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor å andra sidan.

Vad beträffar interpellantens fråga om försvagningen av priskontrollens resurser vill jag först erinra om att prisregleringslagen enligt statsmakternas beslut gäller tills vidare t. o. m. den 30 juni 1954. Behovet av en samhällelig övervakning och reglering av prisbildningen i fortsättningen beror främst på om en fri och effektiv konkurrens kan åstadkommas. Det råder numera överlag en riklig varutillgång, och det borde sålunda i och för sig finnas förutsättningar för att avveckla priskontroll-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

len. Erfarenheten har emellertid — som interpellanten antytt — visat att, om priskontrollen avvecklas, det inte finns någon garanti för att priserna alltid snabbt anpassas efter förändringar i kostnadsnivån. Tvärtom har kunnat konstateras en viss tröghet i fråga om prissänkningarnas genomslag till konsumentledet, som bl. a. torde sammanhålla med tendenser att vid sänkta fabriks- och grossistpriser höja handelsmarginalerna. I vad mån skadliga konkurrensbegränsningar kommer att effektivt motverkas genom den nya lagstiftningen kan inte bedömas förrän efter någon tids erfarenhet. Denna lagstiftning har emellertid i sig själv en begränsad räckvidd. Det kommer därför att även framgent finnas en del områden, där lagstiftningen inte är tillämplig. På sådana områden kan det, om effektiv konkurrens inte uppstår, vara angeläget att ytterligare någon tid bibehålla en prisövervakning och möjlighet att, om så visar sig nödvändigt, ingripa med prisreglerande åtgärder. Tiden är därför ännu inte mogen för att ta slutlig ställning till om och vid vilken tidpunkt priskontrollen skall helt avskaffas. Det finns tvärtom åtskilligt som tyder på att en begränsad priskontroll kan behövas även efter utgången av innevarande budgetår. Denna fråga kommer emellertid att tas upp till närmare bedömning av regeringen redan vid behandlingen av budgeten för 1954/55.

Vad interpellanten sagt om angelägenheten av att prissänkningar slår igenom i detaljhandeln vill jag helt instämma i. Det är alldeles klart, att förändringarna av konsumentpriserna procentuellt sett inte blir lika stora som ändringarna av partihandelspriserna. Bl. a. har arbetskostnaderna avsevärt större betydelse inom detaljhandeln och därmed för konsumtionsprisinivån som helhet än för priserna inom partihandelsledet. Men det är ändå anmärkningsvärt att den betydande sänkning

av partihandelspriserna, som skett det senaste året, endast gett utslag i en mycket obetydlig sänkning av konsumtionsprisinivån. Över huvud taget har den konkurrensvillighet, som så ofta deklaras från det enskilda näringslivets sida, inte avsatt konkreta resultat i den omfattning, som man borde kunna vänta. Det är min förhoppning, att näringsidkare av alla slag skall visa sig kunna bära det ansvar som följer av att den direkta priskontrollen slopas. I annat fall blir det nödvändigt att ompröva hela målsättningen för samhällliga åtgärder på detta område. Priskontrollnämnden bör vid sin fortsatta verksamhet uppmärksamma de problem, som sammanhänger med återverkningarna på konsumentpriserna av prissänkningar i tidigare led.

Konsumentpriserna påverkas ju också i hög grad av distributionskostnaderna. Det är därför av intresse ur samhällelig synpunkt att främja en effektivisering av distributionen. Jag vill erinra om att detta intresse ju bl. a. kommit till uttryck genom att en särskild sakkunnigutredning tillkallats. En smidigare anpassning av konsumentpriserna skulle också främjas av bättre prismedvetenhet hos köparna. Om den enskilde affärsman, som håller lägre priser än andra och sålunda utför en bättre prestation, uppmuntrades genom stigande omsättning och förmodligen därmed bättre totalresultat av sin verksamhet, skulle betydande fördelar uppnås ur hela samhällets synpunkt. Ökad upplysning och aktioner för att väcka konsumenternas intresse för prisfrågorna är sålunda av en utomordentlig betydelse och rent av en förutsättning för att åstadkomma större rörlighet i prissättningen.

Jag kan sålunda, med anledning av interpellantens andra fråga, inte peka på några nya och genomgripande åtgärder från det allmännas sida för att garantera att skäliga sänkningar av konsumentpriserna kommer till stånd.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Jag är emellertid angelägen understryka, att regeringen följer denna fråga med den största uppmärksamhet. I vad mån det kan bli nödvändigt överväga andra åtgärder än som hittills prövats blir beroende av utvecklingen.

I fråga om den statliga priskontrollen kan sammanfattningsvis framhållas, att prisregleringslagen gäller till och med den 30 juni 1954 och att anslag för priskontrollnämndens verksamhet beviljats för hela innevarande budgetår. Som jag tidigare nämnt kommer statsmakternas ställningstagande till frågan om fortsatta anslag till nämndens verksamhet att ske inom en nära framtid. Behovet av statlig priskontroll i framtiden kan emellertid inte med säkerhet bedömas förrän efter någon tids erfarenhet av hur den nya lagstiftningen mot konkurrensbegränsningar kommer att verka.

Härefter anförde:

Herr GUSTAFSSON i Stockholm (s): Herr talman! Jag ber först att få tacka herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet för svaret på min interpellation.

När jag tog upp dessa frågor i min interpellation, var bakgrunden närmast den, att vi ifrån den fackliga rörelsens sida planlade vår avtalspolitik på hösten 1952 i förhoppning om att det skulle ske en prissänkning under år 1953. Dessa förhoppningar var då ganska allmänna och delades av såväl ekonomer som företrädare för näringslivet. Bland annat skrev Finanstidningen, som väl får betraktas som organ för det privata näringslivet, den 8 november 1952 beträffande motiven för en lönestabilisering följande: »Ett annat är, att i händelse av lönestabilisering relativt goda utsikter av allt att döma finns till en viss sänkning av konsumentpriser och levnadskostnader under nästa år i samband med fortsatt nedgång i importpriserna och fortsatt priskonkurrens inom landet.»

Vad har det nu blivit av den vackra framtidsmusik, som man då uppbyggde löntagarna med? Jo, trots ganska avsevärda importprissänkningar och sänkningar i partihandelsledet har levnadskostnaderna under år 1953 sjunkit med den storslagna siffran 0,4 procent. Det är därför med tillfredsställelse jag noterar handelsministerns understrykande av samma sak, då han i interpellationssvaret anför följande: »Över huvud har den konkurrensvillighet, som så ofta deklarerats från det enskilda näringslivets sida, inte avsatt konkreta resultat i den omfattning, som man borde kunna vänta.» Nej, det är nog det minsta man kan säga i det sammanhanget.

När sedan handelsministern fortsätter med att hoppas, att »näringsidkare av alla slag skall visa sig kunna bära det ansvar, som följer av att den direkta priskontrollen slopas», så måste jag säga, att jag inte delar herr statsrådets förhoppningar. Jag tror inte — och jag tycker utvecklingen i år har givit belegg för detta — att det enskilda näringslivet hyser någon önskan att konkurrera, om man på något sätt kan komma undan. Och när man tvingas konstatera detta, är det enligt mitt förmenande samhällets skyldighet att ingripa och tvinga fram den prissänkning, som det enskilda initiativet icke har förmått åstadkomma och icke har något intresse för.

Under de senaste dagarna har det i Stockholm utbrutit någonting, som tidningarna kallar för priskrig. Jag tror emellertid inte, att man skall överdriva verkningarna av detsamma. Det är Konsum i Stockholm, som har gått i spetsen med att sänka priserna på vissa områden, men jag tror ändå man måste räkna med att konsumentkooperationen omfattar en för liten del av den totala varudistributionen för att den skall kunna ge det utslag, som man här hoppas på.

Jag säger detta även med risk för att herr Kollberg kommer att beskylla

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

mig för regleringstänkande. Låt mig då, herr talman, bara deklarerera, att jag inte har försvurit mig åt vare sig den ena eller den andra potentaten, varken åt regleringarnas eller åt den fria konkurrensens välsignelser. Kan de som är frälsta i tron på det fria näringslivet ge oss andra bevis för dess omskrutna förmåga att leda allt till det bästa — ja, då skall i varje fall inte jag påyrka några ingripanden. Men till dess vi får dessa bevis, tror jag nog det är klokast att vi behåller och utökar samhällets resurser för att styra och bromsa in de mest ystra krumsprången inom det privatkapitalistiska näringslivet.

Under den lilla förpostfäktning till denna debatt, som herr Kollberg och jag hade i onsdags natt, citerade herr Kollberg ett tal av handelsministern, där denne skulle ha sagt, att »många anser, att priskontrollen, som tillkom för att bemästra situationen i ett utpräglat krisläge, har en viktig uppgift att fylla även i mera normala tider». Ja, denna uppfattning är kanske inte så tokig som den låter i herr Kollbergs öron; jag är i varje fall inte övertygad om annat än att det kan ha sin nytta att man även under normala tider har ett samhällets prisövervakningsorgan med befogenhet att sänka priserna. Utvecklingen under 1953 tycker jag även ger ett gott belägg för den uppfattningen. Ty vad är det som har skett under året? Jo, trots att priskontrollen har släppts på stora områden har några prissänkningar inte följt med där, alltså prissänkningar i konsumentledet. Däremot har priskontrollen på vissa varor genomfört sänkningar, som för konsumenterna inneburit miljontals kronor i besparingar. — För att nu ingen skall komma och påstå att det här är allmänt prat utan några preciseringar vill jag bara nämna några exempel. Jag vill då nämna sänkningen av priset på mopeder, som betydde 8 miljoner kronor per år; det är, för att jämföra med en annan siffra, ungefär vad pris-

kontrollen kostat under tre år. Priset på bananer har sänkts med 6 miljoner kronor, och prissänkningen på kameror beräknas betyda en besparing för konsumenterna på över 5 miljoner kronor per år. Varför har inte dessa utrymmen för prissänkningar utnyttjats av företagen? Ty vi är väl ändå ganska överens om att det varit tämligen normala tider under år 1953. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att man i våra grannländer Norge och Danmark tycks betrakta dessa spörsmål på ett något annat sätt än vi gör här. I Norge har man inte haft några tendenser att tunna ut eller avveckla priskontrollen. Norska arbetarpartiet gick i stället 1953 till val på genomförandet av en mycket långtgående utbyggnad av prisregleringslagen, och jag tror att resultatet härav i vart fall inte bör avskräcka den svenska socialdemokratien. Även i Danmark har man infört något som väl närmast skulle kunna motsvara vårt näringsfrihetsråd, men man har i samband med detta inte ifrågasatt någon nerbantning eller nerskärning av den statliga priskontrollen. Man siktar där tydligen i stället på att göra en upprustning av de prisövervakande organen.

Ja, för att ett ögonblick återkomma till frågan om prissättningen på mopeder — det är någon som kallat mopeden för den fattiges bil — är den prissättningen intressant också ur andra synpunkter, inte minst därför att den styrker mig i min uppfattning att den fria konkurrensen inte alltid medför lägsta möjliga pris, utan att det också i ett sådant läge kan vara nödvändigt med kontroll. Jag tycker att vad som skett på detta område är ett typexempel på vad som kan hända, även när det ser ut som om det vore fri konkurrens. Vi har, och hade även vid tidpunkten för prissänkningen på mopeder en hel rad svenska företag som tillverkade sådana och dessutom en mycket betydande import. Alla förutsätt-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

ningar för en konkurrensmässig pris-sättning skulle ju då varit för handen. Mig veterligt förelåg inte heller på detta område någon kartellöverenskommelse som försvårade en prisanpassning nedåt. Men trots dessa betingelser visade priskontrollnämndens utredningar, att det fanns ett mycket stort gap mellan de priser som togs ut och de priser som kunde anses rimliga för att ge en skälig förtjänst. Jag menar därför — och jag är glad över att handelsministern tycks ha samma uppfattning — att även om vi nu från nyåret 1954 får en lagstiftning om konkurrensbegränsning och även om vi med den kan nå ett mera konkurrensvänligt klimat, så utesluter det inte behovet av en priskontroll. Jag i vart fall vågar inte tro, att enbart ett uppspårande och eventuellt undanröjande av konkurrensbegränsande överenskommelser inom näringslivet utan vidare kommer att medföra lägsta möjliga priser. Det tycks man nog inte heller tro inom det av näringslivet självt upprättade organet, Industriförbundets kartellbyrå, om man får tro ett uttalande av dess chef i gårdagens nummer av Dagens Nyheter, där han bland annat anför: »Enbart upphävandet av näringslivets egna konkurrensbegränsningar löser emellertid inte konkurrensproblemet.» Vidare heter det att näringslivets konkurrensnämnd »kommer inte att få minskad arbetsbörda sedan den nya kartellagen trätt i kraft». Det är därför naturligt om vi på löntagarhåll med bekymmer ser på utvecklingen på prisområdet. Vi tillåter oss också att hysa den uppfattningen, att en skärpt prisövervakning och en upprustning av priskontrollen i stället för en nedrustning i dagens läge vore det naturliga svaret på det enskilda näringslivets ådaga-lagda oförmåga att åstadkomma pris-sänkningar.

Jag vill slutligen med den största tillfredsställelse notera den försäkran som handelsministern gör i slutet av inter-

pellationssvaret, att regeringen följer denna fråga med den största uppmärksamhet. Jag tolkar denna försäkran på det sättet, att därest den fortsatta utvecklingen ytterligare bestyrker näringslivets ovilja att åstadkomma en rimligare prissättning, då är handelsministern beredd att med alla de medel som står samhället till buds se till att priserna sänkes.

Jag vill även understryka handelsministerns uttalande, att en smidigare anpassning av konsumentpriserna skulle främjas av bättre prismedvetande hos köparna. Jag tror att det är alldeles riktigt, men jag tror inte man får överdriva möjligheterna att på den punkten nå resultat. Tyvärr, kanske man får säga, är nog det stora flertalet människors kynne sådant att man inte kan räkna med att den enskilde konsumenten i alla sammanhang skall kunna ha dessa saker för ögonen. Jag anser att det är nödvändigt att man vid sidan om den enskilde konsumentens intresse för en övervakning av priserna har ett samhälleligt organ, som åtnjuter konsumenternas förtroende och som är så sammansatt, att olika intressen där är representerade, ett organ som kan biträda då det gäller att få en rimligare och lägre prissättning till stånd.

Herr KOLLBERG (fp): Herr talman! Det är intet tvivel om att herr Gustafsson i Stockholm och jag är oeniga om en statlig priskontrolls förmåga att reglera priserna. Men vi är i alla fall ense om en sak — det vill jag bestämt understryka — och det är det önskvärda i att konsumtionspriserna här i landet blir så låga som möjligt, d. v. s. så låga som omständigheterna för ögonblicket tillåter.

Jag kan försäkra herr Gustafsson att en framåtsträvande företagare är mycket glad om han i sin dagliga verksamhet upptäcker, att han kan sänka priset på den ena eller andra varan. Anledningen till den glädjen behöver jag

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

väl inte förklara. Den kommer sig av att det öppnar sig möjligheter för honom till en större omsättning vid ett lägre pris och till ett övertag över konkurrerande företag som inte har den möjligheten. Det ligger helt enkelt i hans natur att arbeta med låga kostnader och en låg prisnivå.

Herr Gustafsson säger i sin interpellation liksom även i sitt anförande här i dag, att priskontrollen trots sina brister för den stora massan av landets löntagare framstår som den enda garantien emot oskäligen uppskörtning, som herr Gustafsson uttryckte det vid ett tillfälle. Ja, det är nog så sant som det är sagt. Priskontrollen har också för mig framstått såsom en sådan garanti. Men, herr talman, det var under varubristens tid. Jag vill vara den förste att föreslå återinförande av skärpt priskontroll, om vi återigen skulle råka i den situation vi var under kriget, med varuknapphet som pressar priserna uppåt.

Den situationen är emellertid i dag ett minne blott. Nu pressas inga priser uppåt och nu hotar ingen »uppskörtning». Herr Gustafssons tes är den att de skulle ha fel, som hävdar att priskontrollen är ett otjänligt redskap när det gäller att åstadkomma prissänkningar och att priskontrollen rent av hindrar naturliga sänkningar. Nu har priskontrollen hävts på många områden, resonerar herr Gustafsson, men var är prissänkningarna? Ja, det resonemang utmärker sig till en början inte för någon egentlig logik. Ingen har väl menat att priskontrollen hindrar prissänkningar i den meningen, att priserna som genom ett trollslag skulle sjunka i samma ögonblick som priskontrollen på en vara häves. Prissänkningarna sker när ekonomiska förutsättningar därför finns. Saknas sådana förutsättningar kan ingen priskontroll åstadkomma prissänkningar. Priskontroll kan visserligen sänka priset på en viss vara. Men detta kan i vissa fall, vid ett visst konstnadsläge inom handeln, gå ut över

andra varor. Vad vi gör gällande är att priskontroll ofta hindrar de prissänkningar, som blir möjliga på grund av sjunkande råvarupriser, rationaliserad tillverkning och distribution etc., att slå igenom på sådant sätt som ekonomiens lagar anvisar. Jag tycker att vi med all erfarenhet vi fått av priskontrollen skulle kunna vara överens åtminstone om detta.

Herr Gustafsson är alltså inte nöjd med enbart de prissänkningar som förekommit. Herr Gustafsson erkänner visserligen i sin interpellation att vissa prissänkningar har förekommit, men han hoppas att sänkningarna skall fortsätta. Ja, herr Gustafsson, det hoppas jag också. Hela handelns verksamhet har ju bl. a. som syftemål att bidra till att varorna blir billigare vid butiksdiskarna.

Men däremot kan jag inte dela herr Gustafssons missnöje med vad som åstadkommit under den sista tiden. Herr Gustafsson har egentligen inte något stöd för antagandet att en eftersläpning av priserna föreligger, och för min del tror jag inte att så är fallet. Jag skall be att få återropa vad som står i den rapport från konjunkturinstitutet, som vi fick för några dagar sedan: »Sedan slutet av 1951 har importpriserna fallit med i genomsnitt 15 procent och partiprisindex med 7 procent. — — — Frågan uppstår om konsumentpriserna släpat efter. — — — Det är i själva verket synnerligen svårt att avgöra om prisutvecklingen på olika stadier av produktion och handel förlöper så, att prisfall på råvaror och höjd produktivitet fullt ut tillföres konsumenterna, samtidigt som tidigare överskottsvinster eliminerar.»

Vidare säger konjunkturinstitutet: »Föreliggande prisindextal är inte utan vidare jämförbara för en sådan analys. Sammansättningen av import —, parti- och konsumtionsprisindextalerna är helt olika — — —.»

Konjunkturinstitutet fortsätter: »Det

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

är visserligen lätt att plocka ut enstaka varor och visa, hur priserna till konsumenten tycks släpa efter i förhållande till prisfall på råvarorna. Sådana exempel har emellertid föga beviskraft; det är nämligen också lätt att i den aktuella utvecklingen plocka ut exempel, där priserna tycks ha fallit för mycket och priserna därmed ger dålig täckning för produktionskostnaderna.»

Därefter lämnar konjunkturinstitutet en kalkyl över utvecklingen och säger: »Ovan anförda kalkyl gör givetvis inga som helst anspråk på exakthet. Den visar endast, att konsumtionspriserna i genomsnitt över en längre period inte synes ha fallit ur paritet med utvecklingen av import- och lönekostnader.»

Herr Gustafsson visar på olika exempel, bl. a. mopederna. Dessa har snart blivit ett klassiskt exempel, som man drar fram när priskontrollen diskuteras. Mopederna anfördes redan i våras såsom ett bevis för priskontrollens behövlighet, och jag uttrycker min förvåning över att herr Gustafsson nu inte har något färskare exempel. Som framgått av tidningarna har ju en ledamot av priskontrollnämnden hos nämnden begärt en undersökning av i vilken utsträckning priserna släpar efter. När den undersökningen kommer, kanske vi får ett bättre underlag för en fortsatt diskussion på denna punkt.

Jag skulle riktigt vilja unna herr Gustafsson att få erfara den dagliga konkurrens, som faktiskt råder för närvarande. Jag tror att han snart skulle komma till insikt om att den konkurrensen känns mycket hårdare än en priskontroll, särskilt därför att den spelar över hela fältet. Man kan inte i en sådan konkurrens längre slå sig till ro och tänka, att nu säljer man till statsgaranterade priser. Man kan över huvud taget inte slå sig till ro i ett konkurrensläge. Jag anser att det är fel att inge allmänheten den föreställningen, att en priskontroll är av avgörande betydelse för prisnivån. Priskontrollen

kan sätta in en attack på en viss vara och åstadkomma en prissänkning på den, men detta kan inte annat än undantagsvis ske utan att sänkningen måste tas igen någon anannstans. Vidare skall man komma ihåg, att på alla de stora konsumtionsvarorna är distributionens marginaler mycket hårt pressade tidigare.

I sitt svar till herr Gustafsson framhöll handelsministern, att konsumtionspriserna i hög grad påverkas av distributionskostnaderna och att det därför är viktigt att distributionen effektiviseras så mycket som möjligt. Jag vill livligt instämma i detta. I den ekonomiska utvecklingen ligger att handeln spelar en allt större roll, och självklart är det i samhällets intresse att alla möjligheter till rationaliseringar tillvaratas.

Men en rationalisering är som bekant oftast lika med en investering. Det kan gälla en maskin som inbesparar arbetskraft eller det kan gälla byggandet av en lagerlokal som förenklar arbetet över huvud taget. Det har ju varit så under de sista åren, att det rent av fått anses som en Gudi behaglig gärning att avstå från investeringar. Kreditrestriktionerna, investeringsavgiften, byggnadsregleringen osv. har ju kommit till i det syftet, och det vore nog att göra finansministern orätt om man sade, att de har varit utan verkan.

Jag vill med detta bara ha sagt, att det negativa statliga inflytandet är också en faktor att ta med i räkningen då man bedömer handels rationalisering och då man talar om samhällets intresse av att rationaliseringar sker.

Jag skulle också till slut vilja instämma i vad handelsministern sagt beträffande den utredning som nu pågår rörande distributionskostnaderna. Jag tror det är värdefullt att man genom denna utredning söker klarlägga situationen, och rätt bedriven borde den kunna skingra diverse missuppfattningar och bli en säker grund för framtida bedömning av dessa frågor.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Herr LUNDBERG (s): Herr talman! Herr Kollberg talar om att priserna är så låga som omständigheterna tillåter och att priskontrollen inte har någon betydelse annat än under varubrist. Om man fick erfara den dagliga konkurrensen, som är hårdare än priskontrollen, skulle herr Gustafsson i Stockholm inte ha talat som han gjorde, sade han också. När jag hörde detta fick jag en känsla av att herr Kollberg har samma mentalitet som en affärsman uppe i Tornedalen. Kyrkoherden där uppe berättar att man frågade affärsmannen hur det kunde komma sig att det gått så bra för honom under åren, och då svarade denne: »Jag tror på Gud och följer hans bud, och så har jag haft tur i smugglingen.»

Det är oerhört vackert att få höra av de enskilda handlandena, att de är fyllda av konkurrensvilja, medan de talar om att vi å vår sida skulle vara besjälade av regleringstänkande. Varför visar då inte, herr Kollberg, de enskilda företagen och handlandena i praktisk gärning sin vilja till konkurrens, och varför låter de inte priserna bestämmas av konkurrensen? Varför låter inte den enskilda handeln konkurrensviljan komma till praktiskt uttryck i stället för att gå andra vägar?

När man ser på de praktiska förhållandena — jag har under ett år haft tillfälle att göra det på olika områden — måste man konstatera att det föreligger ett omfattande regleringstänkande på detaljiststadiet. Detta regleringstänkande som kommer till uttryck inom den enskilda handeln har icke någon motsvarighet vare sig bland socialdemokraterna eller inom någon annan grupp i detta land.

Jag skall ta några praktiska exempel för att visa herr Kollberg hur det ligger till inom detaljhandeln. Jag skall villigt erkänna att producenterna numera i allmänhet vill sälja åt alla håll, men herr Kollberg kan se efter hur det går till inom exempelvis möbelbranschen

— vi har kanske i denna kammare folk som är sakkunniga på det området. Det är inte trevligt att få erfara att de ledande inom möbelbranschen på någon ort springer vid järnvägsstationen och tecknar upp namn på leverantörer. När dessa sedan skall försöka sälja till andra handlande, tar man fram sin svarta bok och säger: »Nej, ni har levererat till den och den firman. Där är dörren; var så god och gå.» Det är heller inte trevligt att dagligdags få se att företaget anmäler sina konkurrenter för att de tagit för låga priser för något sortiment.

Nu kan det sägas att det ju finns olika varor. Ja, herr Kollberg, vi kan hämta exempel från möbelbranschen här i landet. Det finns ett möbelfabrikat som heter Dux och anses vara förnämligt, dels därför att det är hög kvalitet och dels därför att det är föremål för en omfattande annonsering. Folk har fått det intrycket, att man bör köpa Dux om man skall ha någonting som är bra. Att ett konkurrentföretag, Lani, har lika bra eller kanske bättre varor och säljer billigare spelar ingen roll, ty människorna har fått för sig att de skall köpa en viss vara. Om nu denna fabrik utestänger möjligheterna till konkurrens, måste man ju säga, att det inte föreligger någon större konkurrensvilja.

Vi kan också ta hemapparater för radio som exempel. En affärsorganisation som omfattar 9 000 hushåll är helt avstängd från möjligheten att tillhandahålla Philips fabrikat. Herr Kollberg kan nu säga, att man kan köpa denna vara i en viss affär med fem eller tio procents rabatt och sedan sälja den igen. Nej, herr Kollberg känner marginalen och vet att det inte skall gå till så.

Jag skulle kunna räkna upp en mängd områden där den enskilda handeln har gjort alla möjliga försök att avstänga leveranser för att man själv skall slippa sänka priser på varor där en prissänkning är möjlig.

Jag måste också beklaga att den en-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

skilda handeln nu uppträder brutalt mot företagen i detta land och utnyttjar handelsorganisationerna på ett otillständigt sätt. Herr Kollberg vill kanske se till att vakter och sådant tas bort och att den enskilda handeln själv visar vilja att utöva konkurrens; den enda konkurrens som den enskilda handeln räknar med är den från konsum, men någon konkurrens inom den enskilda handelssektorn kan man inte räkna med. Alla vet att kooperationen här i landet, även om den är stark, ändå bara kan påverka en del av marknaden.

Jag vill bara med detta säga, att det finns anledning för herr Kollberg att noggrant granska sina underordnades vilja till konkurrens och prissänkningar. Jag kan också säga, att det inte är socialdemokrater, som upprätthåller denna handel, så att det föreligger någon vilja att reglera ur den synpunkten, utan det är en bristande vilja, som kommer till uttryck. Jag tror därför att man kan beklaga, att vi skall behöva ha en priskontroll. Men eftersom enligt min mening inte förutsättningar finns att vi skall kunna få till stånd en till fullo pådrivande kraft för att sänka priserna till en bättre nivå, som överensstämmer med vad handeln behöver för att klara sig, så tror jag det är nödvändigt att man har priskontrollen kvar.

Jag skulle också i detta sammanhang vilja göra en fråga till handelsministern — det gäller min gamla käpphäst tobakshandeln. Jag hoppas att den enmansutredning, som var avsedd att vara skyndsam, blir färdig i höst och att vi kan förvänta en proposition till nästa års riksdag. Om det skulle visa sig svårt att påskynda saken, kanske det är lämpligt att flytta utredningsmannen från Rosenbad till någon lämpligare lokal — kanske det går fortare då. Eftersom de sakkunniga och all expertis är på det klara med hur det hela skall ordnas, bör ju en utredningsman kunna skriva ihop resultatet hastigt. Tobakshandeln är ju ett praktexempel, som

man inte kommer förbi i sådana här resonemang.

Herr KOLLBERG (fp) kort genmäle: Herr talman! I sitt anförande bestrider herr Lundberg helt enkelt, att det finns någon konkurrensvilja inom den enskilda handeln. Jag å min sida, som är selsatt inom denna handel, vet att en sådan konkurrensvilja finns. Jag kan endast konstatera att vi har olika åsikter i det fallet.

Jag har ju deklarerat, att det alltid är ett intresse för handeln att få ned priserna så långt de ekonomiska förutsättningarna för detta är möjligt. Det ligger uppenbarligen i handels eget intresse. Men jag inser till fullo, att det i dagens situation är av utomordentligt stor betydelse, att man får ett belägg för detta. Och i det avseendet kan jag hänvisa till den utredning, som man har begärt hos priskontrollnämnden. Vidare skulle jag, om jag kunde finna lämpliga former härför, vilja föreslå, att man ifrån de organisationer, som närmast herr Gustafsson här företräder, skulle vilja på något mera direkt sätt sätta sig i kontakt med och inifrån söka bedöma de förhållanden under vilka handeln arbetar. Då tror jag inte, att det skulle behöva bli de motsättningar, som man tydligen nu av vissa skäl försöker driva fram.

Herr NYGREN (h): Herr talman! Den fråga, som herr Gustafsson har tagit upp i sin interpellation och som nu har besvarats av handelsministern, har ju under senaste tiden i mycket stor omfattning varit föremål för uppmärksamhet i den offentliga debatten, i tidningspressen, i talarstolar och vid möten av olika slag. Bland annat har LO gjort ett uttalande av kritisk natur och även från TCO-håll har liknande synpunkter kommit fram. Man är besvärad över och kritiskt inställd mot att inte de prissänkningar, som man hade väntat sig vid de senaste stora avtalsuppgörelserna, har slagit igenom. Man kan

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

både förstå och respektera dessa uttalanden och den oro, som sålunda kommit till uttryck. Men det är enligt min mening angeläget att man också ser till, att kritiken blir vederhäftig, att den inte riktar sin udd åt fel håll och lägger skulden där den inte bör läggas. Så vitt jag förstår har emellertid detta skett i inte ringa utsträckning, då man i första hand har angripit handeln, inte minst detaljhandeln, för bristande anpassningsförmåga och konkurrensvilja samt anfört detta som orsak till de utblivna prissänkningarna.

Jag skall nu inte närmast polemisera mot herr Gustafsson i Stockholm och hans argumentation, ty jag anser att han i sin interpellation knappast har presterat några argument för de beskyllningar, som han har framställt mot handeln. Han gör gällande, att prissänkningarna i stort sett har stannat på vägen från producenten till detaljhandeln och inte slagit igenom i konsumentprisen. Och han talar om en oskälighetsprissuppskörtning, mot vilken han söker skydd hos priskontrollnämnden. Men någon bevisföring i egentlig mening försöker sig herr Gustafsson inte på, om man undantar de exempel som han drog upp här i debatten och på vilka jag inte skall ingå, eftersom jag vet, att herr Stenberg har begärt ordet och han som ledamot av priskontrollnämnden har större möjligheter att bedöma dessa ting än vad jag har. De hårda orden och de fula beskyllningarna är vi ganska vana vid inom handeln och dem får vi ta med en viss ro. Alla minst skulle jag vilja polemisera mot en talare som använder sådana anekdoter som den herr Lundberg anförde här i debatten. Vare sig denna anekdot är konstruerad eller ej, så menar väl ändå inte herr Lundberg att Sveriges köpmän i allmänhet kan karakteriseras med den bild som han gav av en affärsman uppe i Tornedalen.

Men det finns många som på andra håll har deltagit i debatten, och jag anser det riktigt att en del av de uttalan-

den, som därvid gjorts, blir bemötta här inför Sveriges riksdag. Herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet har visserligen icke i sitt interpellationssvar riktat några grava anklagelser mot detaljhandeln, även om han i viss mån delar interpellantens uppfattning om att eftersläpningen i fråga om priserna har varit väl stor, men i annat sammanhang har också herr statsrådet varit inne på en del tankegångar och en bevisföring som enligt mitt förmenande inte bör stå oemotsagda. Denna bevisföring, som även kommit till synes på många andra håll, har i någon mån berörts av herr Kollberg, då han här citerat vad konjunkturinstitutet uttalat om olika indexserier, men jag skall tillåta mig att gå något mer i detalj beträffande denna sak.

Man har pekat på utvecklingen av partiprisindex och jämfört denna med den samtida utvecklingen av konsumtionsprisindex. Partiprisindex har, säger man, sjunkit med cirka 8 procent sedan mitten av förra året då det låg som högst, medan under samma tid sänkningen av konsumtionsprisindex varit mycket liten.

Nu är det ju ett faktum, som väl ingen i dessa frågor någorlunda bevandrad kan eller vill bestrida, att det alltid blir en viss eftersläpning av detaljhandelspriserna i förhållande till partihandelspriserna, vare sig prisutvecklingen går uppåt eller nedåt. Handelsministern har själv i ett föredrag för någon tid sedan framhållit, att partipriserna i mitten av förra året låg 45 procent högre än vid Koreakrisens utbrott, under det att konsumtionspriserna vid samma tidpunkt hade stigit med endast 25 procent. När partipriserna nu har gått ned med 8 procent, ligger de likväl cirka 30 procent över den nivå, där de låg innan Koreakrisen kom, under det att motsvarande siffra för konsumtionspriserna inte är mer än 25 procent.

Men det är ett annat och mera väsentligt faktum som man i detta samman-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

hang har tappat bort eller »glömt» att redovisa, nämligen att det är fullständigt orimligt att göra jämförelser mellan dessa båda indexserier och att på basis av en sådan jämförelse påstå att partipriserna har kraftigt fallit men att detta inte har avspeglat sig i en motsvarande sänkning av detaljhandelspriserna. Det partiprisindex, som utarbetas av kommerskollegium, innehåller ju till mycket stor del — i själva verket omkring 50 procent — prisnoteringar på råvaror och halvfabrikat. Det konsumtionsvaruindex, som utarbetats av socialstyrelsen, omfattar däremot färdigvaror och tjänster. Livsmedel och beklädnadsvaror ingår givetvis i konsumtionsvaruindex, men detta är också fallet med tobak och spritdrycker, resor, telefon, porton, hemhjälp, hälso- och sjukvård, ja, t. o. m. bilresor med taxibilar, bastubad och biobiljetter. Sådana saker påverkas väl ändå bra litet av prisfall på bomull, ull och armeringsjärn! Under rubriken »övriga varor» återfinns inte mindre än 365 poäng av sammanlagt 1 000, vilka över huvud taget saknas i partiprisindex.

Men än viktigare än denna skillnad i detaljerna anser statistikerna det vara, att en procentuellt mycket större andel av konsumtionspriset består av arbetslöner och frakter, indirekta skatter och andra pålagor. Även en mycket kraftig svängning i ett råvarupris kommer därför inte att vålla nämnvärda fluktuationer i konsumtionspriset, om råvarukostnaden är relativt liten i förhållande till detaljhandelspriset. Detta erkänner ju också handelsministern i sitt interpellationssvar, och min kritik är således i detta avseende inte riktad mot honom, men det har i den allmänna debatten framkommit uttalanden, som ur min synpunkt gör det angeläget att understryka detta förhållande.

Vid en intervju av tidningen Köpmannen för en tid sedan har man inom kommerskollegium framhållit följande: »Vi samlar ju in våra partiprisuppgif-

ter en gång i månaden, men där de alls berör samma varuslag som konsumtionsprisindex, får vi ofta in de priser, som partihandeln offererar *nästa* säsongs varor till. Uppgifterna från parti- och detaljhandeln blir alltså inte alls jämförbara. Någon direkt jämförelse mellan de båda indexserierna är inte möjlig helt enkelt därför att de som regel avser helt andra varuslag, som ingår med skilda 'vikter i bedömningen'.»

Jag tror, herr talman, att jag med stöd av detta material bestämt vågar hävda att de jämförelser, som man i vissa sammanhang har gjort mellan dessa indexserier och som man har åberopat såsom bevis för bristande anpassning från detaljhandelns sida, är i hög grad missvisande. Skall det ske en jämförelse mellan partiprisindex och detaljprisindex, måste väl dessa indexserier i all rimlighets namn vara renodlade och upptaga samma varuslag, så att de verkligen blir jämförbara.

Jag behöver inte inför denna församling erinra om att vi här i landet har ett utbrett regleringssystem, bl. a. till jordbrukets stöd. Jag klandrar inte den förda jordbrukspolitiken — den är vi väl alla mer eller mindre ansvariga för — men att den i många fall medverkat till att priserna på livsmedel och även andra saker hålles uppe, är ju ett ofrånkomligt faktum, för vilket inte handeln och det enskilda näringslivet kan lastas. Jag skall i annat sammanhang återkomma till att tala om en vara, som har mycket stor betydelse för folkhushållet, nämligen linolja. Den kostar i dag cirka en krona mer per kilo, jämfört med vad den skulle kosta om den fritt kunde importeras och världsmarknadspriset finge göra sig gällande. Herr Ohlin erinrade i remissdebatten om att priset på margarin ligger ungefär 1: 40 eller 1: 50 högre än vad det skulle göra, om det inte var reglerat. Man må ha vilken uppfattning som helst om jordbruksstödet och dess verkningar, men

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

saken kan inte helt förbigås i detta sammanhang.

När man påstår att de inom partihandeln genomförda prissänkningarna inte slagit igenom i detaljhandeln, talar man enligt min mening inte mot bättre vetande, utan man yttrar sig utan något vetande alls på den punkten. Inom olika branschorganisationer inom detaljhandeln har under de senaste åren upplagts och fullföljts vissa interna prisindex, närmast avsedda att vara medlemmarna till tjänst vid bedömande av varulagrets värdeförändringar. Jag känner till några av dessa prisindex. Jag vågar påstå, att en icke oväsentlig prissänkning har skett på ett flertal varuslag inom detaljhandeln. Redan ur vårt officiella konsumtionsprisindex kan man ju f. ö. utläsa, att exempelvis beklädnadsvaror har sjunkit med 3,4 procent från augusti i fjol till augusti i år. På livsmedel har sänkningen varit mindre, endast 1,5 procent.

Beträffande interpellantens fasta förtröstan på priskontrollen som det enda och säkra skyddet för konsumenterna mot hans påstådda »oskäligena prisuppskörtning», tillåter jag mig också att göra några randanmärkningar.

Det är inte så länge sedan en prissänkning genomfördes på hårt bröd. Det var Wasafabrikerna som tog initiativet och sänkte sina priser »utan priskontrollnämndens hörande». Enligt uppgift betydde detta en besparing för svenska folket på ungefär 2 miljoner årligen. I annonserna angavs orsaken vara rationalisering i fabriker. Jag vill inte ifrågasätta att inte den uppgiften var riktig. Men vare sig orsaken var rationalisering eller konkurrenshänsyn, är det dock ett faktum, att prissänkningen skedde utan priskontrollnämndens medverkan eller tillskyndan. Jag tycker detta är ett ganska gott exempel på att näringslivets egna strävanden och konkurrensen mellan olika företag och företagsformer mycket lättare leder till prissänkning än långdragna förhand-

lingar mellan priskontrollnämnden och berörda parter.

När Volvo likaledes relativt nyligen sänkte sina bilpriser kraftigt, skedde det också utan att priskontrollnämnden hade ett finger med i spelet. Men efter detta initiativ fick man bråttom att uppta förhandlingar med andra bilfabrikanter. Ingen vill väl påstå att prissänkningarna på hårt bröd och volvobilar inte slagit igenom?

Jag har också ett exempel från min egen bransch, där fabrikanterna av trådspik den 23 februari i år genomförde en prissänkning på grund av sänkta priser på valstråd. Spikpriset har under krisåren varit reglerat genom ett visst kristillägg på grundpriset och är så allttjämt. När spikpriset stod som högst, var tillägget på grundpriset 101 procent. Enligt tidigare gällande normer borde pristillägget på trådspik efter valsjärnsprisets fall ha fastställts till 51 procent. Priskontrollnämnden ville emellertid medgiva 47 procent. Fabrikanterna fastställde på egen hand ett tillägg av 43 procent, som allttjämt gäller. Priset ligger alltså lägre än det pris som priskontrollnämnden medgivit.

Herr talman! Jag har med det anförda velat påvisa, att den myckna kritiken mot handeln och näringslivet och inte minst detaljhandeln är i hög grad orättvis och missvisande. Om det i ett eller annat fall kan påvisas, att vissa marginaler justerats uppåt när marknaden blivit friare, får man å andra sidan inte glömma, att den statliga priskontroll, som nu har utövats under ca tolv års tid, i många fall har pressat ned marginalerna på ett sätt som jag skulle vilja beteckna såsom »oskäligt». Jag skall inte förneka, att i enstaka fall en viss justering uppåt har måst ske, då priskontrollen släppts på grund av att tillbörlig kompensation för kostnadsstegringarna inte tidigare har kunnat ernås. Men det kan inte sägas och får inte sägas att detta är en regel. Det är undantag.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

När herr Gustafsson talar om anpassning till »lägre kostnadsläge», har jag mycket svårt att förstå honom. Inom detaljhandeln känner vi absolut inte till något sådant. De mycket kraftiga kostnadsstegringarna under inflationstiden kvarstår obeskurta. I vissa fall har vi t. o. m. fått ökade kostnader ännu in på detta år. Sålunda har lönerna vid vårens avtalsuppgörelser höjts, visserligen inte tillnärmelsevis så mycket som 1951 och 1952, men dock med fem, tio, femton kronor per månad för olika kategorier av anställda. Det är väl inte heller obekant, att även detaljhandeln, som i mycket stor utsträckning är hyresgäst, också fått sina hyreskostnader ökade. Någon sänkning av skatter, frakter, telefonavgifter, porton o. d. har sannerligen inte skett på denna sidan engångsinflationen. Inom flera branscher har dessutom en inte obetydlig omsättningsminskning inträtt.

Det är klart, herr talman, att man har både rätt och skyldighet att kritisera det man anser vara skevt i samhället och att man bör söka tillvarata de intressen, vilkas talesman man är i riksdagen. Jag tror emellertid att vi skulle kunna komma längre med varandra och lättare kunna enas om lämpliga åtgärder i det ena eller andra avseendet, om vi försökte att litet bättre sätta oss in i varandras problem, och om vi undvek att slänga ut beskyllningar och anklagelser mot andra samhälls- och intressegrupper i den mån vi inte kan bevisa, att sådana anklagelser är vederhäftiga och sakligt grundade.

Herr **HAGBERG** i Stockholm (k): Herr talman! Det är ett faktum att det spörsmål, som föranlett dagens interpellation, verkligen upptar intresset hos den stora allmänheten.

När det här har lämnats exempel som skulle kunna visa, att det inte finns någon anledning att rikta några anklagelser mot handeln, skulle jag vilja anföra några andra exempel. På en gång skul-

le jag dock vilja koppla bort hela den moraliska frågan ur detta sammanhang. Jag anser att man kan ge många goda bevis för att handeln gör mycket bra affärer och håller priser, som möjliggör mycket stora profiter utan att man därför ur moralisk synpunkt behöver fördöma detta. Det är ju så att den som säljer vill ha så mycket betalt som möjligt, och när man nu haft och har ett så utstuderat system för att skydda dessa höga priser, så har de också varit möjliga att hålla. Jag anser att dessa priser varit möjliga bland annat på grund av den allmänna linje som följts från statsmakternas sida — kanske har de också i viss mån underlätats genom priskontrollens verksamhet.

Nu råder det bland löntagare och med dem likställda konsumenter en stark förbittring över att konsumtionsvarupriserna inte går ner, trots att det är uppenbart att sjunkande råvarupriser och sjunkande fraktkostnader borde kunna ge utrymme därför. Härefter frågade LO-ekonomen Meidner i ett inlägg i kooperationens tidning Vi, om det inte är ganska allvarligt, att partipriserna på ett år gått ner med 7 procent under det att konsumtionspriserna sjunkit med blott mindre än en halv procent. Han var säkert uppriktig när han sade att detta var allvarligt. Det är många som tycker att om det inte är allvarligt, så är det i alla fall ganska märkligt, och jag tror inte att den exemplifiering som herr Nygren nyss givit kan anses vara uttömmande när det gäller att motivera detta förhållande. Det är säkert ingen överdrift när man fastslår, att de uteblivna prissänkningarna genom dessa förhållanden redan i konsumentledet har kostat konsumenterna miljoner kronor.

För dagen är det väl närmast brödpiserna som står i centrum för uppmärksamheten. Det är nu två månader sedan priskontrollnämnden fastställde,

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

att de sänkningar som skett av spannmåls- och mjölkpriserna rimligen borde leda till att priserna på mjölk och bröd sattes ned med två å tre procent. Någon sådan prissänkning har vi inte sett till, och det förefaller mig som om regeringen — jag kanske får närmare precisera det och säga jordbruksministern — därvid har ett väsentligt ansvar.

Jag kan anföra andra exempel på hur prissänkning uteblivit där det verkligen funnits motiveringar för att sådan borde ha vidtagits. Det är då nästan regel att detta har kunnat ske i samband med att stoppriserna har upphävts eller i samband med att priskontrollen har avbyggt. Priskontrollnämnden kunde i början av detta år fastslå, att detaljhandelns marginaler på exempelvis bomullstrikåvaror och yllestrumpor sedan priskontrollen släppts stigit med i genomsnitt 11 procent och för vissa varugrupper med över 20 procent mer än vad nämnden själv be-tecknat som motiverat.

Ostpriserna är ett annat exempel. Då man tog bort priskontrollen på ost var ju den uttalade avsikten den, att prishöjningarna, som skulle tillföra jordbrukarna vissa inkomstökningar, skulle stanna vid ungefär 30 öre per kilo. En efterkontroll visade emellertid att prisstegringar på ända upp till en krona per kilo genomförts i samband härmed.

Inom bilbranschen — för att nämna ett annat exempel — konstaterades på sin tid s. k. handelspålägg på upp till 300 procent. Ett dimljus, som från den svenska fabriken kostade 13:55, kostade vederbörande bilägare 40 kronor. Ett s. k. garageöverdrag kostade från fabriken 252 kronor men allmänheten fick betala 420 kronor.

I fråga om tryckkokare avslöjades på sin tid, att handelsmarginalerna, så snart prisregleringen på galvaniserad plåt upphörde, höjdes med omkring 50 procent. På en sådan vara som disk-

bänkar har fabrikantföreningen, enligt vad monopolutredningsbyrån kunnat fastställa, tillämpat ett vinst- och rabatttillägg på 55 procent. Som exempel kan också nämnas de s. k. torkställningarna för disk, där konsumentpriserna visade sig ligga upp till 182 procent över fabrikspriset. Det märkliga var, att priskontrollnämnden fick avslag hos regeringen på en hemställan om att få skära bort två tredjedelar av denna oerhörda vinstmarginal. LO:s tidskrift konstaterade i det sammanhanget, att sådant inte uppmuntrar till en aktiv priskontroll.

Fakta bekräftar alltså vad vi från vår sida många gånger varnat för, nämligen att en uppluckring och en rasering av priskontrollen endast leder till ökad prisuppskörtning och till att ytterligare tiotals och hundratals miljoner kronor avhändes konsumenterna av smarta och skrupelfria spekulanter. Allt som från så kallat företagarehåll försäkrats om att en avveckling av priskontrollen skulle stimulera till ökad konkurrens och sänkta priser har visat sig vara rent hyckleri.

Häromdagen ansåg sig till och med bondeförbundets huvudorgan Skånska Dagbladet böra taga upp saken till behandling, och jag skall be att få citera ett par meningar ur tidningen: »Det märkliga är, att högre producentpriser snabbt slår igenom i konsumentpriserna men däremot inte lägre producentpriser. Jordbrukarna har fått sina inkomster minska med i runt tal 100 miljoner — om man bortser från minskade subventioner — men ändå har konsumtionspriserna inte gått ned.» Det är väl bara en bland många röster som konstaterar dessa missförhållanden.

Statsrådet Ericsson förklarade i dag, att det inte är bra som det är för närvarande, men när han sedan skulle gå in på frågan om vad man skulle göra för att avskaffa missförhållandena svävade han på målet. Han nämnde exem-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

pelvis, att den s. k. monopolbyrån kunde bli en hjälp för att hålla uppe en oskäligen priskontroll, men han medgav samtidigt, att dess möjligheter kommer att begränsas, varför resultatet kanske inte blir vad man väntat.

Jag tror nog, att denna monopolkontroll fyller en nyttig funktion i den meningen, att den bidrar till att kasta ljus över de förhållandena, som här äger rum, men jag har aldrig föreställt mig, att man med sådana metoder skulle kunna komma till rätta med monopolerna. Alla erfarenheter såväl i vårt land som i andra länder, särskilt i Förenta staterna, där man har haft en till synes ganska avancerad antitrustlagstiftning, visar också hur detta som regel blivit ett slag i luften och hur man icke på detta sätt kunnat komma åt monopolerna och de fortsatta monopolsträvandena.

Den pågående monopoliseringen befinner sig i en dynamisk utvecklingsprocess, i vilken det ena området efter det andra dras in. Härefter meddelades i en tidning, att till och med julbidningarna för skolbarnen nu utsättes för monopolistisk priskontroll. Ungarna skall inte få sälja Tomtar och troll eller vad det nu är 5 öre billigare än det åsatta priset utan att riskera represalieåtgärder; i detta fall skulle det väl betyda att de blir avstängda från försäljningen.

Det finns snart inte ett område av samhällslivet, där inte denna monopolistiska tendens gör sig gällande. Jag vill inte säga något ont i och för sig om tillskapandet av en monopolövervakning, men dess möjligheter är ytterst begränsade, och dess betydelse ligger kanske framför allt däri, att den bidrar till att belysa verksamheten. Att den skulle kunna bli ett medel för att motverka en osund priskontroll, som statsrådet Ericsson antydde, tillåter jag mig betvivla.

Statsrådet Ericsson sade i sitt interpellationssvar, att tiden ännu inte är

mogen för att bestämma när priskontrollen skall helt avvecklas. Enligt min mening är tiden mogen för att dra helt andra slutsatser än den, att man nu skall avbygga det lilla redskap som priskontrollen ändå kan vara för att motverka en prisstegring, som man ur olika synpunkter anser oskäligen. Statsrådet Ericsson antydde, att om denna avveckling inte leder till att handlarna och distributörerna sänker priserna, får man kanske ta ett återinförande av priskontrollen under övervägande. Det resonemanget är ganska barockt med tanke på de erfarenheter vi hittills haft. Ty dessa erfarenheter har inte — det tror jag det exempel jag gett här bestyrker — talat för att man skulle minska kontrollmöjligheterna på handelsområdet, utan de har snarare talat för att dessa borde effektiviseras, bli mera allsidiga, och att verkan i stället skulle bli ännu starkare.

Om jag i några punkter sammanfattar statsrådets uttryckta uppfattning, skulle den för det första vara, att han inte anser läget tillfredsställande, för det andra, att priskontrollen skall fortsätta att avvecklas, och för det tredje att man icke överväger några nya åtgärder för att pressa ned priserna. Jag kan inte betrakta resonemanget om monopolbyrån såsom en antydning om verkliga åtgärder i syfte att åstadkomma nedpressning av priserna.

Jag tycker dessutom att dessa försök att i viss mån lägga ansvaret för prisstegringarna på köparna, i det att man menar att de genom ett större prismedvetande verkligen skulle kunna åstadkomma sänkning av priserna, är ett slag i luften. Det visar inte vägen till en lösning, det är att kasta ut någonting inför offentligheten, som ju erfarenheterna visar icke har varit hållbart, och använda detta som ett slags ersättning för andra åtgärder, som man icke vill vidta.

Det är nog bra att regeringen är uppmärksam på frågan men inte skulle

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

jag kunna vara lika tacksam som herr Gustafsson över detta löfte, ty jag anser att det är alldeles otillräckligt. Regeringen har nu varit uppmärksam i så många år, och under alla dessa år har vi fått uppleva en utveckling rakt motsatt den som man sagt sig ha velat främja, i stället för prissänkningar oavbrutna och ibland i accelererat tempo genomförda prisstegringar.

Om jag sammanfattar min mening är den alltså: Det behövs en effektiviserad priskontroll. Det behövs bestämda direktiv för denna priskontroll om att verka för att åstadkomma prissänkningar, ty jag är övertygad om att priskontrollen, om den får sådana direktiv och utrustas med nödiga resurser, redan nu kan genomföra åtskilliga prissänkningar. Men naturligtvis kan icke priskontrollen åstadkomma några större förändringar — jag håller fullständigt med de borgerliga partiernas talesmän härvidlag — annat än under ett villkor, nämligen att hela den statliga politiken är inriktad på att åstadkomma en annan prisutveckling. Men nu höjde man hyrorna den 1 oktober. Härömdagen meddelades i riksdagen, att nya indirekta skatter förberedes och kommer att föreläggas riksdagen om någon månad, vilket oundvikligen måste leda till en ökning av levnadskostnaderna. Det har ju visat sig under dessa år, att en prisstegring som regel föder en annan; det blir alltid kedjereaktioner därvidlag. Om man går in för att på sådana olika områden pressa upp priserna, kommer det naturligtvis icke att betyda mycket, att priskontrollen griper in på enskilda områden. Därmed vill jag naturligtvis inte förneka vad jag nyss sagt, att där priskontrollen griper in och får nödvändiga resurser, där kan den åstadkomma resultat, låt vara att de är begränsade till enskilda områden.

Herr talman! Jag anser, att denna fråga är av mycket stor vikt. När årets avtalsrörelse förbereddes, förespegla-

des ju löntagarna, arbetarna och tjänstemännen — och det är ju dock det överväldigande flertalet av vårt folk — lägre levnadskostnader, och allt talade för att det skulle vara möjligt att genomföra sådana lägre levnadskostnader. När man nu slår sig för sitt bröst och säger, att det i alla fall inte blivit levnadskostnadsökningar detta år, bortser man alldeles dels från de löften, som mer eller mindre klart lämnades om sänkning av levnadskostnaderna, dels från de faktiska förutsättningar som finns att genomföra sänkningar. Om viljan finns hos statsmakterna, kan man åstadkomma prissänkningar, det är jag alldeles övertygad om. Men jag är lika övertygad om att en sådan strävan inte kan betjänas genom att man avvecklar det svaga instrument, som ännu finns kvar att tillgripa mot prisstegring på vissa områden.

Min slutsats är därför en helt annan än den som regeringens talesman här uttryckte, och jag skulle vilja sluta mitt anförande med att rikta en hemställan till regeringen att verkligen mycket allvarligt överväga att redan nu genomföra en korrigerande av linjen att avveckla priskontrollen. I stället för att ställa in sig på att i enlighet med tidigare löften avveckla priskontrollen, för att sedan kanske om kort tid åter införa den, skall man ställa in sig på att utnyttja priskontrollen, effektivisera den, ge den de resurser som behövs för att ingripa mot oskälig prissättning. Jag tror att resultat kan vinnas på detta område, även om de helt naturligt begränsas av en rad omständigheter. Men det blir sådana resultat som konsumentopinionen här i landet önskar och tror vara möjliga att åstadkomma med en god vilja.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON: Herr talman! Herr Gustafsson i Stockholm gav uttryck åt konsumenternas otålighet när det gäller prissänkningar. Jag kan för-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

stå denna oro, vilken ju har vitsordats också från annat håll i debatten.

Herr Gustafsson vill inte instämma i den förhoppning jag uttalar i interpellationssvaret, att företag av olika slag skall kunna bära det ansvar som de får i den mån priskontrollen avvecklas. Det är uppenbart att man kan ha delade meningar om saker och ting, och man kan uttrycka på olika sätt vad man menar. Jag har nu den uppfattningen, att en fri konkurrens som regel utgör en bättre garanti för konsumentintresset än även den bäst utrustade priskontroll, men märk att jag säger »en fri konkurrens». Jag vill ingalunda säga att det inträder en fri konkurrens i och med att priskontrollen släpper den direkta kontrollen över priserna — ingalunda. Vi vet alla att så inte är förhållandet, och vi behöver inte dölja det här i kammaren. Jag vet att till exempel priskontrollnämndens chef hyser samma uppfattning som jag i detta stycke.

Herr Kollberg säger nu att alla företagare är glada när de kan sänka ett pris. Det innebär nämligen i regel att de kan stärka sin egen position, och det är därför de strävar efter att rationalisera och effektivisera. I och för sig är ett sådant uttalande glädjande, och jag tror att en företagare i regel känner tillfredsställelse med att kunna sänka en kostnad eller ett pris — det borde i varje fall vara så. Man får väl utgå från att hans konkurrenter vill söka att följa efter när han har lyckats uppnå ett resultat. Så borde det i varje fall vara.

Emellertid förekommer det en stelhet i prissättningen som tar sig uttryck i att butik efter butik noterar precis på öret samma varupris. Det ger absolut inte uttryck för en fri konkurrens, om den där mannen som känner glädje över prissänkningen möter motstånd hos sina kolleger. Med nuvarande metod ligger det snubblande nära till hands att det vidtas åtgärder av annat slag som hindrar, att ett sådant fram-

steg omedelbart tar sig uttryck i ett sänkt pris över hela linjen.

Detta kan konkretiseras på många olika sätt, och jag tror det är viktigt att man söker exemplifiera företeelsen på ett lättbegripligt sätt. Om vissa företag inom handeln är beredda att nöja sig med mindre marginaler än de flesta är nöjda med, kan det hända att de inte får sälja de varor de önskar sälja till ett lägre pris. Ett sådant förhållande, herr talman, är på intet sätt ett uttryck för fri konkurrens. Om företagen här i landet hävdar den meningen, att detta skulle vara uttryck för ett läge med fri konkurrens och därför kräver priskontrollens avskaffande, har de inte särskilt starka motiv.

Jag har ingalunda menat att man i stället för en statlig reglering av priserna skulle få en reglering från de enskilda företagarnas sida. Det fastställs ju ibland normalpriser icke av den statliga priskontrollen utan av enskilda branschorganisationer. När så sker är det uttryck för att man långt ifrån att vilja konkurrera, tävla och pröva vem som arbetar effektivast i första hand söker sig fram efter principen att alla skall leva, även den som har de största kostnaderna och arbetar minst effektivt.

Herr Hagberg i Stockholm framhöll att det finns åtskilliga exempel på att starka prishöjningar blivit resultatet av att priskontrollen har släppt stoppriser eller normalpriser. Ja, sådant kan ha förekommit, men jag tror att de siffror herr Hagberg nämnde är missvisande. Det skall i ärlighetens namn erkännas att priskontrollnämndens eget omdöme är att det inte finns anledning till allvarligare erinringar mot den prissättning som förekommer exempelvis på beklädnadsartiklar i förhållande till de priser och marginaler som priskontrollnämnden tidigare har fastställt. Men jag vill då tillägga en sak: Är det därmed sagt, att det verkligen förekommer en rimlig konkurrens inom dessa bran-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

scher, att det alltså inte finns hinder av konkurrensbegränsande art?

Nu hörde jag till min stora förvåning, att herr Hagberg i Stockholm inte tror på massorna och deras inflytande vad gäller priserna. Han och hans parti är ju annars de som appellerar till massorna. Men här står herr Hagberg och säger, att större prismedvetenhet hos konsumenterna inte spelar någon roll, det är sådant, som man visar upp på fasaden, men det har ingen reell innebörd. Det var minst sagt överraskande. Böttnar det uttalandet i att herr Hagberg så starkt tror på en makt, som är centraliserad i en instans, och att den makten blir så effektiv, att han kan föra undan alla konsumenterna och säga, att vad de tänker och tycker har ingen betydelse?

Jag tror tvärtom att konsumenternas inställning har en utomordentlig betydelse, och jag tillåter mig att såsom en måhända ny synpunkt i denna debatt notera, att det är två parter som arbetar här, två intressen, nämligen å ena sidan konsumenternas och å den andra sidan producenternas, säljarnas. Jag menar att en större prismedvetenhet borde leda till bättre möjlighet att uppskatta prestationerna. Om det t. ex. finns en affärsman, som håller lägre marginal genom mindre kostnader och han kan bjuda ett lägre pris och får ökad omsättning i sin affär, så blir väl inte bara totalresultatet bättre för denne enskilde affärsmän utan det gagnar väl också konsumenterna. Om det inte finns prismedvetenhet hos konsumenterna, så kan vi aldrig nå ett sådant resultat, och därför har jag en uppfattning, som är motsatt herr Hagbergs. Jag tror på konsumenternas möjlighet att påverka prisbildningen. Det är detta jag bygger på, när jag säger, att de organ, som riksdagen har beslutat införa, näringsfrihetsrådet och näringsfrihetsombudsmannen, skall övervaka dessa bindningar i handel och produktion. Den kartellbyrå som herr Hagberg talade om

är gammal, men vi har förstärkt den nu. Det nya som har kommit till är kartellagen. Jag säger i mitt interpellationssvar, att jag vill avvakta erfarenheterna av denna. Dessförinnan kan vi inte ge bestämt besked beträffande priskontrollen. Jag tycker det är en rimlig ståndpunkt, att man ser efter vad det kan leda till och att man först därefter tar ståndpunkt. Därmed är inte sagt, att inte åtskilligt blir beroende av vad vi kan finna av intresse hos handeln för att verkligen åstadkomma en bättre konkurrens än för närvarande.

Herr Lundberg frågade, om jag kan påskynda den statliga utredningen om tobakshandeln. Det kan jag knappast göra. Jag har givit uttryck för min mening beträffande de bruttopriser, som tillämpas för tobaken, och sagt, att i princip är jag emot en sådan prissättning. Jag kan inte finna, att den skall vara nödvändig, och därmed är i hudsak min inställning klargjord.

Herr Nygren framhöll såsom varande orättvis den kritik, som har riktats mot handeln, därför att den vore oskyldig. Det är inte denna distribution, som har hindrat prissänkningarna. Jag vill inte avge någon betygssättning, och jag skall inte här heller diskutera det resonemang, som herr Nygren förde om de olika indexseriernas innebörd och betydelse. Han siktade kanske mot mig, när han sade, att de som talar om dessa ting, de talar säkerligen inte mot bättre vetande, utan de talar utan vetande. Jag tror det är en farlig attityd, att för en hel bransch uppfatta en debatt om branschens problem på det sättet. Om det gällde en fråga, huruvida marginalen för handeln här i Sverige är högre än i andra länder, skulle jag för min del svara, att det tror jag knappast är fallet. Men i varje situation har vi gått in för att nå bästa möjliga resultat. Det gläder mig, att herr Nygren i dagens anförande kom fram till den slutsatsen, att det säkerligen finns åtskilliga ting, som vi kan lära av varandra. Det tyder

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

på en modifikation av hans först uttalade mening, att det stora flertalet, som diskuterar problemet, ingenting begriper, så till vida att han menar, att det ändå finns någonting, som man kunde ta fasta på och ha nytta av.

Sedan har här förts fram åtskilliga exempel på prissättning i fråga om olika varor. Jag skall inte ta upp alla dessa exempel. Herr Hagberg i Stockholm uttryckte sin förvåning över att regeringen kunde avslå en framställning av priskontrollnämnden om att sänka stopppriserna på diskstall. Det är riktigt att tidskriften Fackföreningsrörelsen gav uttryck för en viss misstämning, och herr Hagberg hade samma uppfattning. Jag begriper ju herr Hagberg bättre nu efter hans yttrande här om att massornas inställning inte har någon betydelse. Den är bara luft. Den kan inte påverka utvecklingen. Det är klart att med denna inställning till konsumenterna har herr Hagberg ansett att vi måste i detalj reglera priserna. Jag hävdar en annan mening och anlade den vid behandlingen av ärendet. Här hade vi ett antal artiklar, ett antal olika diskstall. Det var försäljningspris från två å tre kronor upp till sexton kronor per styck. Marginalsättningen på dessa artiklar fann regeringen ingalunda skälig, alldeles tvärtom. Det sades ju i beslutet, att vi inte hade godkänt den marginalprissättning som fanns. Marginalerna var ovanligt stora. Beslutet innebar att vi tyckte att det inte var så angeläget att normalprissätta alla dessa artiklar och många närliggande med tanke på att konsumenterna kunde undvika de allra dyraste diskställen. Men det förutsätter en viss prismetvetenhet, och eftersom herr Hagberg inte tror att den finns bland allmänheten, begriper jag hans ståndpunkt. Jag hyser en annan uppfattning.

Sedan skall jag tillägga ett par ord om villigheten att sänka priserna, som herr Nygren tog ett par exempel på och som jag uppfattar närmast som ett be-

sked om att man blir överraskad, när enskilda företagare går under PK:s fastställda priser. Jag har hela tiden trott att det skulle vara en vällovlig gärning, ty den regeln gäller alltid, att när man drar fram exempel på att man nöjer sig med ett par procent mindre marginal på en vara, är ju inte det alltför slående.

Jag tycker heller inte det finns någon anledning att ge priskontrollnämnden en spark för att Volvo kunde sänka innan priskontrollnämnden tittade på dess priser, ty herr Nygren kanske har sig bekant — det har i varje fall jag — att priskontrollnämnden haft sin uppmärksamhet riktad på bilpriserna långt tidigare. Det finns tyvärr många exempel på — och det är bevis på motsatsen till konkurrensvilja — att där s. k. bruttopriser är fastställda, reducerar man inte dessa trots att anskaffningspriserna gått ned, innan priskontrollnämnden kommer och tvingar ned priserna. Detta är herr Nygren också fullt medveten om. Då menar jag, att när vi för en sådan här debatt skall vi inte i första hand säga, att i det och det exemplet fick den eller den rätt, utan vår strävan måste gå ut på att med olika medel få bort den där stelheten, metoden att sätta enhetliga priser över hela branscher, och i stället gå in för att få en tävlan. Det räcker inte att bara göra deklARATIONER. Dessa deklARATIONER blir alldeles ihåliga, om man inte kan visa upp resultat. Det är därför jag hoppas att man skall uppnå resultat, bl. a. med hjälp av det organ ifrån myndigheternas sida som vi kallar näringsfrihetsrådet. Om man kan nå ett resultat som innebär en ökad konkurrens och en skäligare prissättning tycker jag, att då är frågan om priskontrollnämndens vara eller icke vara ingen stor sak. Men jag vill säga som jag sade i svaret, att om man misslyckas med detta får man ta frågan under omprövning ifrån helt andra och nya utgångspunkter.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Herr HAGBERG i Stockholm (k) kort genmäle: Herr talman! Det var en för mig ganska obegriplig filosofi om massorna som statsrådet Ericsson fördjupade sig i.

Jag har inte vänt mig emot att massorna själva försöker att bevaka sina intressen, men jag har vänt mig emot att man avvecklar statliga åtgärder för att ingripa mot oskäligen prisstegringar och sedan lägger ansvaret på massorna, och det är en helt annan sak.

Statsrådet anför ett exempel för att illustrera sin filosofi på området, nämligen det exempel jag anförde om torkanordningarna för disk. Han medgav, såvitt jag förstod, min framställning. Priskontrollnämnden hade satt ett pris, men detta överklagades, och så går regeringen emot priskontrollnämnden och ger möjlighet för vederbörande att utta de ockerpriser, som statsrådet här själv har talat om. Men det beror på att regeringen litar på massorna! Om inte ens priskontrollnämnden kan pressa ner priserna, på grund av att regeringen vidtog åtgärder som i realiteten möjliggjorde ett fortsatt uttagande av ockerpriser, hur skall då massorna kunna göra det? Det är ju ändå på det sättet, att konsumenterna möter handlarna som individer. Konsumenterna har ju inga organisationer — jag undantar konsumentföreningarna — som skulle kunna ta upp en regelrätt kamp emot alla dem som utbjuder varor i handeln. De har ingen möjlighet härtill, utan de kommer som enskilda individer till affärsmännen eller till fastighetsägarna och måste som regel betala de priser som sätts. Då får de ju betala priser som är helt andra än de som samhället självt åsatt. Det sker ju exempelvis på hyresområdet.

Jag tror inte att man med sådana hänvisningar skall komma bort ifrån nödvändigheten att vidtaga statliga åtgärder för att hjälpa till i kampen mot en oskäligen prisstegring.

Herr NYGREN (h) kort genmäle: Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten mycket, men jag måste säga några ord med anledning av att statsrådet anmärkt på vissa av mina uttalanden.

Han tyckte inte att jag så hårt skulle ha reagerat mot den kritik som riktats mot handeln, speciellt då mot detaljhandeln, då jag betecknade den som orättvis. Jag måste för min del göra gällande att den i mycket stor utsträckning varit orättvis, och jag har försökt påvisa varför jag har denna uppfattning. Jag har på den punkten inte rönt något bemötande.

Sedan säger också statsrådet, att jag yttrat något om att de som talar för denna sak talar inte emot bättre vetande utan i stället utan något vetande alls. Jag har naturligtvis ingalunda menat, att man över huvud taget i den ekonomiska debatten från det håll jag vänt mig emot talat utan vetande, men vad jag menat och sagt är, att man inte har någon kännedom om i vilken utsträckning prissänkning skett i den ena eller den andra branschen, detta därför att konsumtionsprisindex, som man här åberopar, inte klart återspeglar denna prissänkning. Där ingår nämligen, som jag förut påvisat, en hel del varor och tjänster som inte berör detaljhandeln.

Vidare säger handelsministern, att jag närmast verkade överraskad över att det förekommit ett och annat underskridande av de av priskontrollnämnden fastställda priserna. Nej, herr statsråd, jag har verkligen inte blivit överraskad av det, men när man talar i en sådan här debatt och det från ena och andra hållet förs fram konkreta exempel, tycker jag inte att det är något egendomligt att också jag försöker komma med konkreta exempel.

Herr STENBERG (fp): Herr talman! Jag skulle vilja börja mitt anförande med några allmänna reflexioner, men jag skall fatta mig kort.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

När jag läste interpellationen fick jag den uppfattningen, att interpellanten ville veta huruvida samhället som sådant skall vidtaga några åtgärder på detta område, varför jag räknade med att det skulle bli en debatt härom mellan interpellanten och handelsministern. I stället tycks nu såväl herr Gustafsson i Stockholm som framför allt herr Lundberg velat ha in något annat i debatten och då särskilt den aktuella trögheten hos den enskilda handeln. Jag tillåter mig redan nu konstatera, att det i interpellationssvaret finns mycket som jag inte skall beröra. Handelsministern påstår emellertid att enligt erfarenheten föreligger det en viss priströghet härvidlag, och ute i landet har man fört in den i den allmänna prisdebatten. Detta finner jag få en återspeglning i herr Gustafssons i Stockholm inlägg när han säger, att man haft en känsla av en härlig framtidsmusik vid avtalsförhandlingarna i det att det skulle hända en hel del på prisområdet, som man hoppades mycket av. Samtidigt som man fört detta tal om prismedvetenheten i debatten har man också i densamma vid flera tillfällen dragit in skillnaden mellan partiprisindex och konsumtionsprisindex. Med anledning härav tillåter jag mig härmed i dag konstatera, att varken handelsministern eller herr Gustafsson i Stockholm fastslagit att man skall göra så. Tvärtom har de helt utelämnat denna skillnad, och jag finner det därför ganska angeläget att framhålla, att så inte skett i den allmänna debatten i frågan, där man velat koppla samman dessa ting. På tal om prisskillnaden säger herr Gustafsson i Stockholm att han konstaterat att siffran för konsumtionsprisindex sjunkit med 0,4 procent. Men härtill vill jag göra det tillägget — något som berörts av en tidigare talare här — att för de varugrupper, som härvidlag betyda något, nämligen livsmedel och beklädnadsvaror, och även sådana som skor, har den sjunkit med 1,5 respektive 3,4 procent. I den beräknade siffran för

beklädnadsbranschen ligger dessutom det förhållandet att realisationerna där inte är inräknade, och de är dock, som torde vara herr Gustafsson i Stockholm väl bekant, mycket påtagliga. I den utredning som föreligger från 1952 års indexkommitté angående konsumentprisindex heter det: »Att också den nuvarande, månadsvis beräknade konsumtionsprisindexen endast i mycket obetydlig omfattning kommit att beakta realisationspriser får ses mot bakgrunden av de direktiv, som socialstyrelsen utfärdat rörande prisinsamlingen.» Och så säger man: »Den angivna begränsningen bör därför slopas.» Man vill inte ha någon begränsning, utan detta bör få tillfälle att slå igenom. Jag vill fästa uppmärksamheten på att man måste taga hänsyn till realisationerna, särskilt vad beträffar beklädnadsposten och i denna då inräknade skopriserna och även andra områden, som nu inte specificeras. Ty det är ju så, att i den enskilda handeln får man inte veta marginalen förrän varan är såld. Låt mig taga ett praktiskt exempel. Från inköpet av ull från utlandet och till dess denna såsom bl. a. kläder ligger på realisationsdisken hos en svensk detaljhandlare har förflutit en tid av fyra år. När det gällt att genomföra prisindex har man ofta, åtminstone från husmödrarnas sida, fått höra en undran över att det hela skall behöva gå så trögt. När priserna gick upp märkte man emellertid ingen tröghet, som exempelvis från tiden för koreakriget. För egen del kan jag bidra med ett exempel. Sälunda steg från 1939 till 1945 partiprisindex med 68 procent, medan under samma tid konsumtionsprisindex steg med 47 procent.

Jag skall inte uppehålla mig vidare vid denna sak utan i stället taga fasta på en annan, som herr Lundberg ville spela så starkt på, det var när han talade om den enskilda handeln. Han sade ju, att vi i vårt land har olika företagsformer men att de inte var tillräckliga.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Jag skulle vilja säga till herr Lundberg, att vi har olika företagsformer också inom den andra sektorn som t. ex. konsumtionskooperationen och en hel del andra såsom enhetsprisföretag, mångfilialsystem o. s. v. Det finns många andra företagsformer än de båda nämnda att jämföra med.

Vidare verkar det som om man helt och hållet har tappat tron på konsumentkooperationen. Eller är det så att det finns två konsumtionsprisnivåer i landet, en för den enskilda handeln och en för konsumentkooperationen? Man får en känsla av att det här endast talas om den enskilda handeln och den tröghet, som är så utmärkande där. Kan det vara riktigt att göra det?

Låt mig sedan ta några konkreta exempel från debatten ute i landet. Jag gör det, därför att jag har en känsla av att man allmänt vill ha den debatten förd in i riksdagen. Herr Gustafsson i Stockholm har här nämnt om mopederna och därvid framhållit, att prissänkningen på dem betyder en besparing på cirka åtta miljoner kronor för konsumenterna. Jag vill också nämna armbandsur och fläktremmar, vilka även har framförts i den allmänna debatten. Beträffande mopederna vill jag erinra om att det är en relativt ny vara på marknaden här i landet, men trots detta tycks exemplet med dem redan ha blivit legendariskt. Nu är det dock på det sättet med mopederna, att man faktiskt inte vet vilka servicetjänster man behöver för dem. Det är därför omöjligt att nu fastställa vad som kan vara rimliga marginaler på det området. Det förvånar mig därför på det högsta att någon kan fastslå, att de svenska konsumenterna sparat åtta miljoner kronor, när man inte släppt loss priset. På detta område har icke olika företag och fabriksmärken fått lov att konkurrera, utan här har man gjort upp vid förhandlingsbordet vad priset skall vara. Då tycker jag det är litet väl tidigt att ta mopederna som exempel.

Sedan berörde herr Hagberg i Stockholm en mängd andra varor, och jag vill bara understryka de bemötanden, som handelsministern gjorde i samband därmed. Handelsmarginalerna på en hel del områden har varit föremål för granskning av den statliga priskontrollen men har icke givit anledning till någon anmärkning. Det har där skett en viss anpassning, som man hade anledning räkna med skulle uppstå, när priskontrollen släpptes.

Sedan vill jag erinra om att det även ur liberala synpunkter kan finnas vissa kartellföreteelser, som inte är hälsosamma. Vi har ansett dem skadliga, och det hade varit angeläget om vi i den stora kartellagsdebatten där hade fått litet mera stöd för våra synpunkter. Där ville man emellertid inte gå så långt som vi. Det talades då ett språk, som gjorde att man fick den uppfattningen att vissa grenar av näringslivet skulle ställas i en särställning. Man ville tydligen inte vara med om att rensa ut eventuella missförhållanden inom en del grenar av näringslivet.

I detta sammanhang vill jag erinra om att det finns en hel del andra konsumtionsvaror, som det kan vara anledning att se litet närmare på. För att i någon mån kvittera mopedpriserna anförde herr Gustafsson i Stockholm, att konsum i Stockholm hade sänkt margarinpriserna. Jag tror mig veta, att hela den svenska detaljhandeln kommer att följa detta exempel och sänka margarinpriset med 15 öre per kilo. Detta betyder, såvitt jag förstår, en besparing för konsumenterna på tio miljoner kronor per år.

Det finns också andra organ i Stockholm, som kan inverka på prissänkningen. Från vårt håll har vi framfört synpunkter på detta problem tidigare, men dem har man inte velat lyssna till. Där har ibland konsumentkooperationen gått i täten, och det har den fått en blomma för av herr Gustafsson i Stockholm. Vid andra tillfällen har det varit

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

den enskilda handelns tur att gå i täten, och då har även kooperationen funnit anledning att vara med i prisrörelsen.

Jag skall inte uppta tiden längre med denna debatt, eftersom vi får tillfälle att taga ställning till priskontrollen, när vi under kommande vårriksdag skall diskutera prislagens förlängning och anslagsäskandena för priskontrollnämndens fortsatta verksamhet. Jag vill dock göra den allmänna reflexionen, att det ur ekonomisk synpunkt bör vara riktigt att förfäktat den åsikten, att vi skall bygga vår ekonomiska ordning på en prisbildning, som uppmuntrar både löntagare och företagare. Det måste vara fördelaktigt för alla parter. Det leder säkert snabbast till resultat. Ansträngningarna måste enligt min mening på olika områden, där det gäller prisbildningsinitiativ, taga sig uttryck i en tillräcklig uppmuntran. Sker det tror jag att man trots allt kan se framtiden an och lita på att den önskvärda konkurrensen skall uppstå.

Eftersom debatten har dragit ut så långt på tiden, skall jag inte här taga upp frågan om den priströghet, som man beskyller detaljhandeln för, till närmare belysning. Jag har bara velat, att man skall se litet närmare på denna fråga, ty då får man säkerligen en bättre utgångspunkt och ett bättre jämförelsematerial för den fortsatta debatten än hittills.

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle: Herr talman! Jag vill säga till herr Stenberg, att förtroendet för konsumentkooperationen har stärkts. Jag kan emellertid tillägga, att jag faktiskt inte trodde att konsumentkooperationen hade så stor betydelse som den har, förrän jag fick se vilka åtgärder den enskilda handeln vidtog, när ett stort konsumvaruhus i Uppsala kom till. Den regleringsdjungel som man behöver tala om, herr Stenberg, är den enskilda handelns. Jag vågar säga, att om herr Stenberg ser

efter vad som där görs — och jag skall nog kunna stå till förfogande med vissa ganska belysande uppgifter i det fallet — så skall han finna, att de statliga regleringarna är mycket lindriga i jämförelse med den enskilda handelns.

Det är ju konsumenternas intressen som måste vara det avgörande i en sådan här diskussion. Handeln kan och får inte vara något självändamål. Att konsumentkooperationen här har utfört ett jättearbete är sant, men omfattningen av konsumentkooperationen är trots allt för ringa för att den skall kunna komma in på alla områden. Men det skulle inte skada om man tog en titt också på järnhandeln.

Herr GUSTAFSSON (s) i Stockholm: Herr talman! Handelsministern sade i en replik till mig att jag tidigare yttrat, vilket är riktigt, att jag inte hade så stora förhoppningar om att det fria näringslivets män skulle påta sig det ansvar som handelsministern förutsatte för att få en bättre konkurrens och en friare prisbildning till stånd. Men jag tror inte det är så stor skillnad mellan handelsministern och mig i det avseendet. Han kanske tror mera på detta än jag gör, och det är möjligt att han har annat material för bedömningen än jag. Jag kan inte bedöma saken annat än efter vad som hänt inte bara under det senast förflutna året utan även under tidigare år. Jag tror inte det finns så stora möjligheter att på denna väg åstadkomma den fria konkurrens som vi alla eftersträvar, inte ens — och det var det jag särskilt underströk — med ett genomförande av den nya konkurrenslagstiftningen.

Herr Kollberg sade något som faktiskt är värt att notera, nämligen att det alltid är ett intresse för handeln att kunna sänka priserna och att en företagare blir glad, när han upptäcker att det går att göra det. Ja, det är ju synd bara, att man gör den upptäckten så sällan. Varför kom exempelvis de pri-

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

vata handlarna i Stockholm efter konsum vid det s. k. priskriget? Hade de inte möjligheter att komma före? Jag tror inte mycket på det tal som herr Kollberg förde. Jag anser i stället att det är riktigare att säga, att om en företagare ser en möjlighet att öka sin vinst genom att han på ett eller annat sätt kan skydda sig mot konkurrens, så följer han den vägen framför att sänka priserna.

Herr Kollberg sade vidare att priskontrollen hindrar prissänkningar. Det är ett ständigt återkommande argument i denna debatt. Jag tycker att jag har varit relativt hygglig och i varje fall exemplifierat mina påståenden, men jag har inte hört att vare sig herr Kollberg eller någon annan exemplifierat på vad sätt priskontrollen varit ett hinder för prissänkningar. Ge konkreta exempel på detta, det skulle jag verkligen vara tacksam för att få!

Beträffande mitt resonemang om mopederna säger herr Kollberg, att det där kanske inte var så riktigt. Jag vet inte om jag missuppfattade herr Kollberg, men jag fick närmast den uppfattningen att han ville göra gällande, att de av priskontrollnämnden utförda lönsamhetsundersökningarna på området skulle vara felaktiga. Men jag vet som sagt inte om jag fattade herr Kollberg fel i det sammanhanget.

Jag har också under debatten inbjudits att sätta mig in i hur handeln arbetar — jag eller någon annan, som herr Kollberg uttryckte sig, från det håll jag representerar skulle ju få möjlighet att studera detta. Jag vågar nog påstå att vi väl ändå i olika institutioner har folk, som i varje fall jag bedömer ha tillräckligt stor fattningsförmåga — även om inte herr Nygren gör det — för att kunna sätta sig in i hur handeln arbetar, vilka betingelser den har och vilka möjligheter det finns att åstadkomma prissänkningar på skilda områden.

Herr Nygren protesterade mot mitt

påstående att möjligheten till sänkning skulle ha stannat på vägen fram till konsumentledet och tog olika exempel, som jag inte har några uppgifter tillgängliga om. Men jag skulle gärna vilja diskutera en annan sak med herr Nygren. Om nu inte herr Nygren vill fortsätta att tala om mopederna, så kanske det vore lämpligt att vi diskuterade prisutvecklingen på grövre handelsjärn, sedan kontrollen släpptes. Vill herr Nygren förneka att vinstmarginalerna procentuellt stigit på denna vara, sedan man släppte priskontrollen? För att herr Nygren inte skall komma och påstå att det inte går att göra en procentberäkning vill jag precisera frågan ytterligare och säga: Förnekar herr Nygren att utförsäljningspriserna på grövre handelsjärn har höjts, sedan priskontrollen släpptes?

Herr Nygren gjorde också gällande att han inte kan förstå mitt tal om ett lägre kostnadsläge. Det är ju möjligt att jag tillhör dem som är »utan vetande» och att jag använde ett felaktigt uttryck. Men kommerskollegii meddelande ligger på bänken, och herr Nygren kan där kontrollera uppgiften. Det är ju ändå ett faktum att importprisindex från september 1952 till september 1953 har sjunkit från 395 till 371, alltså generalindex. Om vi ser på partiprisindex skall vi finna, att på de olika varuslagen har nästan genomgående en sänkning ägt rum under samma tidsperiod.

Då frågar jag: När dessa sänkningar har ägt rum, varför har de inte medfört billigare inköpspriser för handeln och billigare importpriser? Det kanske är felaktigt uttryckt om man säger att detta måste ha inneburit en kostnads-sänkning. Men vi behöver väl inte slåss om ord, utan vi kan väl vara överens om att sänkningarna borde ha givit utrymme för ett sänkt utförsäljningspris på ifrågavarande produkter.

Herr Stenberg tycker att denna diskussion kommit in på fel spår. Han

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

ville att statsrådet och jag skulle diskutera priskontrollen, närmast dess vara eller icke vara. I stället har det blivit en diskussion om den enskilda handelns uppträdande. Men, herr Stenberg, det är ju den enskilda handelns uppträdande som ligger till grund för min interpellation och min fråga, vad man kan göra för att åstadkomma sänkta priser. Det är väl ganska naturligt att diskussionen då kommit att röra sig just om den enskilda handeln.

Herr Stenberg yttrade något som jag har litet svårt att förstå. På tal om levnadskostnaderna nämnde han att jag angav siffran 0,4 procent som sänkningstal för levnadskostnaderna under 1953. I detta sammanhang anförde han olika avsnitt av levnadskostnadsindex, där det förekommit större sänkningar, exempelvis i fråga om livsmedel och på andra poster. Men vi har väl ändå varit överens om, då vi tidigare gjort sådana här bedömningar mellan löner och levnadskostnader — i varje fall har vi inom fackföreningsrörelsen som varit sysselsatta på detta område varit det — att man inte räknar med den enskilda posten i levnadskostnadsindex utan med dess totalsiffra, oberoende av vilka poster som sjunkit mer eller mindre eller om det eventuellt är några poster som stigit under den period, för vilken man gjort upp beräkningarna.

För att ytterligare tjata om mopeder-na fattar jag herr Stenberg så att han menade att här förelåg tidigare något sorts avtal som skulle hindra en pris-sänkning. Såvitt jag känner till var det inte någonting som förbjöd tillverkare och importörer att sänka priset på mopeder långt tidigare än då priskontrollnämnden ingrep och sänkte dessa priser.

Till sist skulle jag vilja peka på något som herr Stenberg såsom ledamot av priskontrollnämnden kanske skulle vara intresserad av, och det är priset på veden här i Stockholm. Vad har skett

på det området sedan priskontrollnämnden släppte stoppriset på ved? Jag tror att herr Stenberg är medveten om vad som har skett.

Så ett ord rörande herr Stenbergs »liberala resonemang» att man skulle gå vägen över uppmuntran i stället för via kontroll. Han menar förmodligen att man skall uppmuntra handeln och det enskilda näringslivet. Härtill skulle jag vilja fråga: Vore det inte lika befogat att man försökte uppmuntra konsumenterna?

Herr KOLLBERG (fp) kort genmäle: Herr talman! Herr Lundberg framhöll att konsumenternas intresse bör vara vägledande i denna debatt, och jag kan försäkra att jag fullständigt delar denna hans uppfattning. Det torde framgå av mitt tidigare anförande att detta är den målsättning som jag för min del har och den målsättning som den verkligt framåtsträvande handeln har. I en replik underströk jag den stora betydelsen av att dessa förhållanden i dagens situation blir klarlagda.

Herr Gustafsson i Stockholm kunde inte förstå mitt resonemang att det skulle vara ett företagarintresse att sänka priserna för att därigenom öka omsättningen och utvidga rörelsen. Han trodde att det i stället var ett företagarintresse att få så hög vinst som möjligt. Företagaren skulle alltså behålla en begränsad rörelse och inte eftersträva en möjlig utveckling. Jag tror att om herr Gustafsson tänker närmare efter, måste han erkänna att hans resonemang på den punkten är felaktigt.

Herr Gustafsson påstod att jag skulle ha talat om någon felaktig lönsamhetsberäkning inom priskontrollnämnden. Något sådant vet jag mig aldrig ha berört, så därvidlag föreligger nog något missförstånd. Vidare efterlyste herr Gustafsson exemplifiering i enskilda fall. Jag tycker att i en sådan här debatt skall man akta sig för att exemplifiera.

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

Detta är också, såsom jag tidigare påpekat, vad konjunkturinstitutet säger i sin rapport sedan man undersökt dessa förhållanden: »Det är visserligen lätt att plocka ut enstaka varor och visa, hur priserna till konsumenten tycks släpa efter i förhållande till prisfall på råvarorna. Sådana exempel har emellertid föga beviskraft; det är nämligen också lätt att i den aktuella utvecklingen plocka ut exempel, där priserna tycks ha fallit för mycket» . . . etc.

Jag tycker nog, herr talman, att det är lämpligare att man inför annat forum och inte här i kammaren diskuterar sådan exemplifiering av olika enskilda fall.

Herr STENBERG (fp) kort genmäle: Herr talman! Jag skulle bara vilja säga till herr Gustafsson i Stockholm, att när man talar om att konsumtionsprisindex har sjunkit med 0,4 enheter borde man ha kunnat kosta på sig den parentesen att säga att två stora grupper — livsmedel och beklädnad — har sjunkit med 1,5 respektive 3,4 enheter och att realisationerna inte är inberäknade i siffran 3,4. Det var bara en from önskan. Jag vill inte på något sätt bestrida den siffran 0,4 som nämndes av herr Gustafsson.

När herr Lundberg i Uppsala har så stor tillit till konsumentkooperationen som han har, tror han inte då att den har någon betydelse för konkurrensen? Den är mellan 25 och 30 procent av den enskilda handeln och distributionen. Tror inte herr Lundberg att den har betydelse, och kan han fortfarande vidhålla att det inte förekommer någon konkurrens på distributionsområdet? Det måste det väl göra när en enda företagsform på det sättet har så stor del av distributionen.

Herr LÖFGREN (fp): Herr talman! Herr Lundberg har i den här debatten dragit in ett namngivet företag inom möbelbranschen, och eftersom jag har

varit verksam i det företaget alltsedan dess start för mer än 25 år sedan kan jag kanske göra anspråk på att känna detta företag, dess arbete och dess målsättning bättre än herr Lundberg.

Såvitt jag kan förstå uttalade herr Lundberg beskyllningar mot Duxbolaget för att det skulle förhindra fri konkurrens genom att dess produkter inte får säljas till alla affärer. Det kan inte vara något intresse för kammarens ledamöter att få lyssna till en debatt mellan herr Lundberg och mig i denna sak, men jag är beredd att i annat sammanhang gå i svaromål och ingående ge herr Lundberg den upplysning han tydligen i mycket hög grad saknar.

Det skulle vara frestande att i detta sammanhang också ta upp vissa synpunkter i den statliga möbelutredningen angående minskning av antalet återförsäljare, men jag skall spara också dessa saker till ett meningsutbyte med herr Lundberg i annat sammanhang för att slippa ta kammarens tid i anspråk.

Herr Lundberg har vidare visat påtagligt intresse för någonting som jag fattade att man kan beteckna såsom stationssnokare. Han känner kanske den företeelsen bättre än jag, och jag kanske inte i detalj kan gå in på den, men jag undrar hur det skulle vara om herr Lundberg i stället ägnade litet intresse åt en del tillfällighetsförsäljare, som förekommer ganska flitigt i vårt land och som utbjuder varor till priser som man kanske kan kalla låga men genom vilka köparna blir lurade på grund av att man inte från dessa säljares sida har det ansvar som det normala distributionsledet känner. Det kan hända att det också enligt herr Lundbergs åsikt skulle vara givande att intensifiera snokandet efter just sådana leverantörer litet mer.

Herr Lundberg berättade en anekdot från Tornedalen. Låt den vara i Tornedalen, herr Lundberg, såsom en lustig historia, men låt oss förskonas från några sådana tillämpningar inom det

Svar på interpellation ang. den statliga priskontrollen.

fria näringslivet, som herr Lundberg har givit oss i dag!

Herr LUNDBERG (s) kort genmäle: Herr talman! Orsaken till att jag berättade den där anekdoten från Torne-dalen är den att man här talar om en fri konkurrens och om liberalism, medan man i det praktiska handlandet är inne på vägar som går i rakt motsatt riktning.

Angående stationssnokare får jag säga som sanningen är, att jag trodde att den tiden skulle vara borta då sådana förekom, men sådant upplever vi dagligdags i Uppsala för närvarande, till och med snokande utanför dörrarna till varuhuset. Så är det. Är det den tiden vi vill ha tillbaka? Det anser jag vara felaktigt.

Sedan skulle jag vilja säga till herr Stenberg, att konsumentkooperationen har betytt och betyder oerhört mycket. Jag vet inte vart vi skulle ha tagit vägen om vi inte hade haft den under krigsåren, ty utan konsumentkooperationen skulle konsumenterna ha varit helt utlämnade åt godtycket. Men jag har här sagt flera gånger, att konsumentkooperationens omfattning är sådan att den icke träffar alla punkter.

För någon dag sedan ringde mig en lantarbetare utifrån landsbygden och sade bland annat att han fick betala 20 öre mera för sillen än man får betala för samma sill i Uppsala. Han frågade sig: Skall det då resoneras om att vi skulle ha lägre kostnader här på landsbygden? Jag tror också att det just är här som leveransväg-ran och sådant kommer in. Men är det så att herrarna är beredda att få en fri konkurrens och är villiga att tänka på konsumenterna litet grand, då tror jag nog, efter det uttalande statsrådet gör i sitt interpellationssvar, att man skall finna vägar att undanröja priskontrollen, men den skall icke undanröjas förrän vi har garanti för att kon-

sumenterna inte därigenom förorsakas skada.

Herr WEDÉN (fp): Herr talman! Det förefaller mig som om bakom inläggen i denna debatt skulle ligga, i varje fall i stor utsträckning, en skillnad mellan två olika grunduppfattningar, den ena utgående ifrån att konkurrenssystemet gagnar den varubehövande allmänheten bäst, den andra ifrån att kontrollsystemet gagnar samma allmänhet bäst. Det har vidare förefallit mig som om några inlägg, framför allt från herr Gustafssons och herr Lundbergs sida, har varit ganska motsägelsefulla. Då de talat om den priseftersläpning, som enligt dessa kammarledamöters mening gjorts sig gällande inom handeln, har de dels varit angelägna att betona konsumentkooperationens stora betydelse, en betydelse som jag för min del ingalunda vill förneka, men dels — rätt naturligt med hänsyn till det sätt varpå herrarna har lagt upp debatten — haft väldigt svårt att förklara, varför denna betydelse i detta sammanhang inte har framträtt tydligare. Herr Stenberg satte väl i själva verket fingret på den ömma punkten i herrar Gustafssons och Lundbergs argumentation, då han sade, att det förhåller sig ju ändå inte på det viset, att vi har en viss nivå för konsumtionsprisindex inom de kooperativa affärerna och en annan och högre nivå inom andra affärer. Det är detta som såvitt jag förstår utgör själva den inneboende motsägelsen i det resonemang, som herrar Lundberg och Gustafsson har fört.

Men därtill skulle jag vilja lägga en annan synpunkt, väl medveten om att man med indexsiffror inte alltid kommer så långt. Men just med anledning av de exempel, som här nämnts särskilt av herr Gustafsson vill jag ändå framhålla, att det förefaller mig naturligt, att man, om man skall göra jämförelser, utgår från en period, då man haft ett något så när stabilt och normalt

Krigssjukvårdslag.

läge och jämför med den period, som vi nu har kommit fram till, då vi också har ett någorlunda stabilt och normalt läge. Man finner då, om man utgår från kommerskollegi grosshandelsprisindex för konsumtionsvaror från året 1949, då detta index låg vid siffran 202 — om jag inte har sett fel — och jämför med siffran för september 1953, då samma index låg på 268, att en stegring skett med 33 procent. Om man gör motsvarande jämförelse för socialstyrelsens konsumtionsprisindex och där — vilket jag har försökt göra — tar bort bostadspriset, som ju bestämmes av särskilda förhållanden, får man under samma period fram en stegring med någon-ting på 29—30 procent. Jag tycker att detta skulle ge herrarna något att tänka på. Här har man faktiskt haft en förskjutning mellan dessa båda serier, som under denna period går i helt motsatt riktning än för den korta och enligt min mening mera missvisande jämförelseperiod, varom herrarna förut har talat.

Till sist endast ett par mera allmänna reflexioner. Herr Lundberg sade, att han var medveten om att tillverkarna, producenterna, ville konkurrera, ville sälja till alla, och han medgav detta med för honom erkännansvärd objektivitet. Jag skulle nog vilja uttala den mening- en, att skillnaden mellan företagaran- dan inom den ena eller andra gruppen av företagare — om man ser det i stort — inte kan vara så anmärkningsvärd. Jag tror därför att herr Lundberg gott kan överflytta det allmänna omdöme, som han fällde om attityden inom en företagargrupp även till den andra före- tagargruppen.

Jag har till hela frågan om nödvän- digheten för det allmännas del — icke minst sedan vi passerat igenom en re- gleringsperiod av den längd, uthållig- het och stryka som vi har haft — att verkligen lämna ett bidrag till att den sunda konkurrensviljan återvänder

inom näringslivet, intagit den hållning- en att vi måste ha ett särskilt organ för att på det här området undvika osunda företeelser. Mot bakgrunden därav me- nar jag att det inte skulle varit ur vä- gen, om man från deras håll, som rullat upp denna debatt, verkligen varit ange- lägen att gentemot regeringsbanken un- derstryka vad också herr Stenberg var inne på, nämligen nödvändigheten av att denna nya instans också får möj- lighet att på ett effektivt sätt gå in även på de områden, där prissättningen så starkt påverkas av de statliga reglering- arna. Man skulle nog kunna säga, att i många fall de statliga monopolen och den statliga prissättningen har präglats — om jag skall använda samma ord som herr Gustafsson — av en uppskört- ningsmentalitet i väl så stor utsträck- ning som framträtt inom kartellartade sammanslutningar av annat slag. Jag konstaterar ändå med tillfredsställelse, herr talman, att i den allmänna inställ- ning som har kommit fram till det proble- m, som vi har diskuterat, nämligen vilken ordning, konkurrensordning el- ler kontrollordning, som i längden gag- nar konsumenterna bäst, så har icke handelsministern delat den utpräglat kontrollvänliga inställning, som fram- trätt hos interpellanten.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3.

Föredrogs och lades till handling- arna bankoutsrottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret in- kommit framställning angående fortsatt utgivning av snabbprotokoll från riks- dagsdebatterna m. m.

§ 4.

Krigssjukvårdslag.

Föredrogs andra lagutskottets utlå- tande nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag

Krigssjukvårdslag.

om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag).

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade

Fröken HÖJER (fp): Herr talman! Jag har anmält en blank reservation till andra lagutskottets utlåtande över förslaget till krigssjukvårdslag helt enkelt därför att jag anser det vara av mycket stor vikt, att lagar och deras kommentarer skrivs så tydligt och klart som möjligt. Meningen är ju i alla fall att menige man, d. v. s. den lilla grupp på vilken denna lag skall tillämpas, skall förstå vad lagen kommer att innebära. Jag avser alltså inte med min reservation eller mitt anförande att ändra något i det sakliga innehållet så som detta har framförts i Kungl. Maj:ts proposition nr 222. I den ingår det bland annat en passus om tjänsteplikt för medicinalpersonal, d. v. s. sjukvårdsbiträden, sjuksköterskor, läkare och en del annan personal, som inte nämnts i detta sammanhang. Min reservation gäller en kommentar till 3 § 2 mom. i lagförslaget, där det sägs: »Befinner sig riket i krigsfara eller påkallas det av andra utomordentliga förhållanden, äger Konungen förordna att vad i 1 mom. sägs skall i erforderlig utsträckning tillämpas för riket eller del därav.» Inom en månad skulle sedan förordnandet underställas riksdagens prövning. Om detta inte skett inom två månader ägde förordnandet inte längre kraft. Utredningsmannen hade föreslagit, att denna mening skulle lyda på följande sätt: »Befinner sig riket i krigsfara eller påkallas det eljest av likartade utomordentliga förhållanden eller av andra utom riket inträffade extraordinära händelser, äger Konungen...». Detta är litet bestämdare och klarare uttryckt. Men departementschefen säger i propositionen, att han har funnit, att denna mening bör utformas ungefär på samma sätt som mot-

svarande bestämmelse i en lag som vi antog i fjol, nämligen lagen om skyddssynpning vid krig eller krigsfara m. m. Jag motionerade därför inte i saken utan höjde mig för dessa synpunkter. Men jag tyckte att det borde finnas en kommentar, som klart talade om vad man verkligen hade menat med »andra utomordentliga förhållanden», så mycket mera som departementschefen säger, att exempelvis en större flyktingström är ett gott exempel på vad man avser med »andra utomordentliga förhållanden». Jag hade alltså i andra lagutskottet yrkat på att i utlåtandet efter första meningen i andra stycket skulle komma en förklaring att »med andra utomordentliga förhållanden avses exempelvis en större flyktingström». Detta var departementschefens egna ordalag. Jag blev litet förvånad över att man inte kunde göra detta lilla tillägg. När man läser ett utskottsutlåtande, läser man ju vanligen inte hela reciten utan håller sig till det egentliga utskottsutlåtandet. Därför tycker jag att ett sådant klarläggande skulle ha mycket stort värde. Det gäller ju en liten grupp människor, som här kommer att sättas i en särställning. Det är då av vikt, att dessa snabbt kan få veta vari denna särställning består.

Herr talman! Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets utlåtande.

I detta anförande instämde herr *Dahlen* (fp), fru *Sjöstrand* (fp), fröken *Vinge* (fp), herrar *Norrby* (fp), och *Hammar* (fp), fröken *Liljedahl* (fp), samt herrar *Königson* (fp) och *von Friesen* (fp).

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner dels om ändring av 17 kap. 9 § handelsbalken, dels ock med förslag till

Interpellation ang. prövning av fråga om statsbidrag till byggnadsarbeten för allmänna läroverk.

lag om ändring av 11 kap. 2 § första stycket jordabalken.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Interpellation ang. prövning av fråga om statsbidrag till byggnadsarbeten för allmänna läroverk.

Ordet lämnades på begäran till

Fru SJÖSTRAND (fp), som anförde: Herr talman! En av skolöverstyrelsen nyligen företagen inventering av byggnadsbehovet vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor visar, att en allvarlig eftersläpning föreligger. Styrelsen har sålunda konstaterat, att det för närvarande bl. a. föreligger en brist på 1 024 klassrum, vilket motsvarar drygt 20 procent av sammanlagda antalet klassavdelningar. Totalt har under åren 1950—1953 uppstått ett eftersläpande byggnadsbehov av storleksordningen 225 milj. kronor. Bland de faktorer, som lett till detta stora byggnadsbehov, har skolöverstyrelsen i en tidigare framställning pekat på det ökade intresset för högre skolbildning, nativitetsökningen, inflyttningar till tätorterna, behovet att ersätta gamla skolbyggnader och nödvändigheten att skaffa skolmåltidslokaler. Mot den press till ökat ny- och ombyggnadsbehov, som dessa faktorer framkallat, bör så ställas den starkt återhållande verkan, som byggnadsregleringen haft.

Det finns emellertid ännu en omständighet, som väsentligt försvårat lösningen av den högre undervisningens byggnadsfrågor. Det är utformningen av statsbidragsreglerna för byggnader på undervisningsområdet.

För närvarande utgår icke statsbidrag till byggnadsarbeten för högre skolor. Statsbidrag skall däremot utgå till byggnader för den blivande enhetsskolan liksom för den pågående försöksverksamheten. I kombination har

dessa omständigheter lett till att en ändamålsenlig byggnadsplanering för det högre skolväsendet hämmats på ett olyckligt sätt. Skolöverstyrelsen har i en framställning till Kungl. Maj:t pekat härpå och erinrat om att tveksamhet råder inom kommunerna att engagera sig i läroverksbyggnader.

Tyvärre måste man räkna med att den lokalbrist, som för närvarande råder inom de högre skolorna, kommer att snabbt förvärras, då de stora barnkullarna från 1943—1948 nu inträder i läroverksåldern. En avmattning av tillströmningen kan beräknas först ske om ett tiotal år, men då kommer enhetsskolans byggnadsbehov att bli som störst. Det mest allvarliga synes vara, att om byggnadsverksamheten för de högre skolorna fortsätter att fördröjas, kommer det att vid skolreformens genomförande förefinnas ett akut och starkt ackumulerat byggnadsbehov. Det angelägnaste är enligt min mening, att man från samhällets sida i tid vidtar åtgärder, som är ägnade att utjämna det väntade byggnadsbehovet för enhetsskolan, varigenom skolreformens genomförande kan ske smidigt. Ett viktigt led i sådana åtgärder synes mig vara, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, att statsbidrag utginge till byggnadsföretag för sådana högre skolor, som är avsedda att fungera som enhetsskolor i den blivande enhetsskoleorganisationen. En översyn av statsbidragsbestämmelserna i detta syfte bör därför snarast komma till stånd.

Med stöd av vad jag här anför, får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande fråga :

Vill herr statsrådet upptaga till prövning frågan om statsbidrag till byggnadsarbeten för allmänna läroverk och högre kommunala skolor i syfte att i tid möta det väntade byggnadsbehovet för enhetsskolan genom statsbidrag till

Interpellation ang. prövning av fråga om statsbidrag till byggnadsarbeten för allmänna läroverk.

byggnadsföretag för sådana högre skolor, som nu icke erhålla statsbidrag men som kan komma att fungera som enhetsskolor i den framtida enhets-skoleorganisationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Herr talmannen meddelade, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren:

nr 237, ang. godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögen-

het samt angående handräckning i skatteärenden, m. m.; samt

nr 238, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å kvarlåtenskap.

Dessa propositioner bordlades.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.54 em.

In fidem
Gunnar Britth.